

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta ekonomicko–správní

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Adéla Fraňová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko–správní

Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adéla Fraňová**
Osobní číslo: **E19307**
Studijní program: **B0413A050008 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a provoz podniku**
Téma práce: **Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku**
Zadávající katedra: **Ústav podnikové ekonomiky a managementu**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je komparace podnikatelského prostředí v České republice a na Slovensku. Student se v rámci bakalářské práce mimo jiné zaměří na způsoby měření podnikatelského prostředí a představí indikátory, které lze k měření využívat. Součástí práce bude také zhodnocení současného stavu v obou zemích a návržení vlastních doporučení.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů.
- Podnikatelské prostředí a jeho podpora.
- Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku.
- Zhodnocení výsledků a návrhy doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **–**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK. *Daňová evidence podnikatelů 2020*. Sedmnácté vydání. Praha: GRADA Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-1459-7.
ŠAFROVÁ DRÁŠILOVÁ, Alena. *Základy úspěšného podnikání: Průvodce začínajícího podnikatele*. Praha: GRADA Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-1160-2.
STRAKOVÁ, Jarmila. *Malé a střední podniky v ČR – současnost a vize*. Praha: GRADA Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-1666-9.
KOVÁŘ, František a Kateřina HRAZDILOVÁ BOČKOVÁ. *Konkurenceschopný podnik: Ekonomika konkurenceschopného podniku*. Dubnice nad Váhom: Martin Koláček – E-knihy jedou, 2016. ISBN 978-80-7512-608-5.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Viktor Prokop, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2022**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

Ing. Michaela Kotková Strítěská, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2021

Prohlašuji:

Práci s názvem Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27. 4. 2022

Adéla Fraňová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu doc. Ing. Viktorovi Prokopovi, Ph.D., za odbornou spolupráci, cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce je provedení Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku. Cílem práce je zaměřením se na způsoby měření podnikatelského prostředí a představení indikátorů, které lze k měření využívat. Následuje část, která analyzuje významné prvky tvořící podnikatelské prostředí. Součástí práce je též zhodnocení výsledků v obou zemích a navržení vlastních doporučení.

KLÍČOVÁ SLOVA

podnikatelské prostředí, PESTEL analýza, měření kvality, komparace, Česká republika, Slovensko

TITLE

Comparison of the business environment in the Czech Republic and Slovakia

ANNOTATION

The subject of the bachelor thesis is the comparison of the business environment in the Czech Republic and Slovakia. The aim of the thesis is to focus on the ways of measuring the business environment and to present the indicators that can be used for measurement. This is followed by a section that analyses the significant elements that make up the business environment. The thesis also includes an evaluation of the results in both countries and proposes its own recommendations.

KEYWORDS

business environment, PESTEL analysis, quality measurement, comparison, Czech Republic, Slovakia

OBSAH

Úvod.....	11
1 Vymezení základních pojmů	12
1.1 Podnikatel.....	12
1.2 Podnikání.....	13
1.3 Malé a střední podnikání	14
1.4 Podnik	17
2 Podnikatelské prostředí a jeho podpora	18
2.1 Definice podnikatelského prostředí.....	18
2.2 Faktory ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí	20
2.3 Měření kvality podnikatelského prostředí.....	22
2.3.1 Index vnímání korupce	24
2.3.2 Agregátní indikátory správy	24
2.3.3 Index zajetí státu	25
2.3.4 Index neprůhlednosti.....	25
2.3.5 Index rizika správy akciových společností	26
3 Komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku	27
3.1 PESTEL analýza	27
3.2 Faktory ovlivňující Českou republiku.....	27
3.3 Faktory ovlivňující Slovensko	37
3.4 Komparace podnikatelského prostředí dle vybraných indexů	43
4 Zhodnocení výsledků a návrhy doporučení	48
Závěr	53
Použitá literatura	54
Internetové zdroje	56

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Vývoj HDP v ČR v letech 2011–2021 (v %)	29
Obrázek 2: Vývoj nezaměstnanosti v ČR v letech 2011–2021 (v %)	30
Obrázek 3: Míra inflace v ČR v letech 2011–2021 (v %)	31
Obrázek 4: Průměrná mzda v ČR v letech 2011–2021 (v Kč)	32
Obrázek 5: Zahraněční obchod ČR v letech 2011–2020 (v mil. Kč)	33
Obrázek 6: Vývoj HDP na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)	38
Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)	39
Obrázek 8: Vývoj inflace na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)	39
Obrázek 9: Průměrná mzda na Slovensku v letech 2011–2021 (v EUR)	40
Tabulka 1: Vývoz zboží do vybraných zemí	32
Tabulka 2: Vybrané demografické ukazatele ČR za rok 2021	34
Tabulka 3: Vybrané demografické ukazatele Slovenska za rok 2020	41
Tabulka 4: Index vnímání korupce 2021	44
Tabulka 5: Agregátní indikátory správy 2020	45
Tabulka 6: Index zjetí státu 2002	45
Tabulka 7: Index neprůhlednosti 2002	46
Tabulka 8: Index rizika správy akciových společností 2002	47

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AGI = Agregátní indikátory správy

CGRI = Index rizika správy akciových společností

CI = Index zajištění státu

CPI = Index vnímání korupce

ČNB = Česká národní banka

ČSÚ = Český statistický úřad

EK = Evropská komise

HDP = Hrubý domácí produkt

IMF = Mezinárodní měnový fond

MMF = Mezinárodní měnový fond

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSVR SR = Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky

MŽP = Ministerstvo životního prostředí

NATO = Severoatlantická aliance

OBSE = Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OECD = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OI = Index neprůhlednosti

OSN = Organizace spojených národů

TI = Transparency International

VaV = Výzkum a vývoj

WB = Světová banka

WTO = Světová obchodní organizace

ÚVOD

V rámci bakalářské práce je provedena komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku. V dnešní době představuje podnikatelské prostředí důležitou úlohu ve společnosti. Pokud je toto prostředí kvalitní, upoutá tak více podnikatelů či investorů a to pak zlepšuje celkové ekonomické postavení země a je rozhodující pro ekonomický růst.

Cílem práce je komparace podnikatelského prostředí v obou uvedených zemích. Zaměřuje se na způsoby měření podnikatelského prostředí a představuje indikátory, které lze k měření využívat. Na závěr následuje zhodnocení současného stavu v obou zemích a navržení vlastních doporučení.

Práce je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol. První kapitola této práce vymezuje základní pojmy, s pomocí uvedených zdrojů jsou přiblíženy jejich důležité teoretické poznatky. Jedná se o představení pojmu podnikatel a jeho historický vývoj, podnikání a představení jeho definic, dále malé a střední podnikání včetně jeho výhod a nevýhod a na závěr pojem podnik.

Druhá kapitola charakterizuje podnikatelské prostředí, jeho strukturu, čím se toto okolí vyznačuje a kdo ho utváří. Dále je kapitola věnována jednotlivým faktorům, které ovlivňují podnikatelské prostředí a na závěr jsou představeny indikátory, které lze používat k měření kvality podnikatelského prostředí.

Třetí kapitola porovnává vybrané ukazatele a indikátory v ČR a na Slovensku. Jednotlivé indikátory slouží i jako doplnění PESTEL analýzy, která je zaměřena na jednotlivé prvky, které ovlivňují podnikatelské prostředí a na jejich výskyt v daných zemích. Zároveň poukazuje na rozdíly v podnikatelském prostředí mezi těmito zeměmi. Výhodou jednotlivých indikátorů je bodové hodnocení, zásluhou kterých je zřejmá představa, jak jsou obě země vnímané z pohledu nadnárodních institucí, které porovnávaly i mnoho dalších zemí ze všech světových regionů. Každý z těchto indikátorů se zaměřuje na jiné prvky podnikatelského prostředí a hodnotí je jiným způsobem.

Čtvrtá kapitola a též závěrečná, zahrnuje shrnutí zjištěných informací ve třetí kapitole. Porovnává obě země a poskytuje doporučené postupy pro zlepšení situace v obou zemích.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této kapitole jsou vymezeny základní pojmy týkající se dané problematiky. Nejprve představení pojmu podnikatel, včetně toho, jak se tento pojem historicky vyvíjel. Dále podnikání a představení více jeho definic, neboť každý autor chápe tento pojem jiným způsobem. Následně malé a střední podnikání, jejich význam, výhody a nevýhody. A nakonec pojem podnik.

1.1 Podnikatel

Výklad slova podnikatel se dlouhodobě vyvíjí. Status podnikatele má velmi zajímavou souvislost z hlediska historie. Pojem podnikatel se objevoval již ve středověku a to ve smyslu „zprostředkovatel, prostředník, osoba zodpovídající za velké projekty“. K hlavní činnosti, kterou bylo zprostředkování obchodů, po čase přibylo také zprostředkování dodávek pro vládu. V 17. století se pojem podnikatel přesouvá do širšího společenského kontextu ve vojenské terminologii a též se váže na pojem rizika zisku nebo ztráty z kontraktu zejména vládního. Během 18. století začal být podnikatel spojován s osobou, která realizuje projekt s přijetím rizika úspěchu či neúspěchu, osoba plánující, dohlížející, organizující a vlastníci určitý projekt či podnik. Tato etapa definování podnikatelství byla dovršena tím, že byl oddělen zisk podnikatele od zisku z kapitálu. Ve 20. století pak ještě přibývá pozice inovátora, který rozvíjí nevyzkoušené techniky. V roce 1975 bylo konstatováno, že se podnikatel chopí iniciativy, vytváří sociálně ekonomické mechanismy a počítá s rizikem nezdaru. S pojmem intrapodnikatel se přišlo v roce 1983, což znamená, že to je podnikatel v rámci již existující organizace (Srpová, Řehoř a kol., 2010).

Dle Srpové, Řehoře a kol. (2010) je podnikatelem:

- osoba, která je zapsána v obchodním rejstříku,
- osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění,
- osoba, podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního předpisu,
- osoba, provozující zemědělskou výrobu a která je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Dvořáček, Slunčík (2012) definují podnikatele jako osobu, která vykonává soustavnou samostatnou činnost pod vlastním jménem, na vlastní účet a odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podnikateli mohou být jak fyzické, tak i právnické osoby. Autoři označují fyzické osoby také jako „podniky jednotlivců“, kdy podnikají na základě živnostenského oprávnění a podle zákona o živnostenském podnikání. Právnické osoby zase musí sepsat společenskou smlouvu

a získat oprávnění k podnikání zápisem do obchodního rejstříku. Mezi ně patří osobní i kapitálové společnosti, tj. veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, družstva a státní podniky. Tyto subjekty podnikají podle obchodního zákoníku a zákona o státním podniku.

Veber a Srpová a kol. (2008) vymezují pojem podnikatel jako osobu, která vykonává podnikatelské aktivity s rizikem rozšíření nebo ztráty svého kapitálu. Dále je schopná rozpoznat příležitosti, připravit a využívat zdroje a nástroje k dosažení vytyčených cílů a osoba, která je úslužná podstoupit tomu odpovídající rizika. Podněcuje držitele podnikání, který investuje své nástroje, čas, námahu a jméno, přebírá uvážlivost, nese riziko s cílem docílit vlastní finanční a osobní satisfakce.

Veber, Srpová a kol. (2008) vymezují pro osobu podnikatele další charakteristiky, jako jsou:

- dovednost objevování příležitostí a stanovování nových cílů,
- zaopatření finančních nástrojů nutných k podnikání,
- způsobilost organizace podnikatelských počínů,
- podrobení rizika,
- smělost, odvaha, houževnatost, dlouhodobá vytrvalost, učení se z praxe apod.

1.2 Podnikání

V literatuře lze nalézt mnoho definic pojmu podnikání. Jako argument lze konstatovat vícerozměrnost tohoto fenoménu a z toho plynoucí možnost nahlížet na něj z pohledu ekonomie, psychologie, sociologie či práva, zároveň každý pohled zdůrazňuje jeho odlišné aspekty. Podnikání je základem růstu produktivity, konkurence a inovací, je nepostradatelné pro ekonomiku a její účastníky, vytváří každoročně tisíce pracovních míst, zvyšuje prosperitu, a oživuje města a obce (Veber, Srpová a kol., 2012; Hučka, Čvančarová, Franek, 2021).

Srpová, Řehoř a kol. (2010) chápou podnikání jako činnost, jejímž smyslem je stvoření něčeho navíc, které může mít finanční nebo nefinanční podobu. Dále jako přístup nebo metodu. Podnikavý přístup neboli podnikavost má charakter pravomoci. To znamená způsob chování člověka. Autoři jako znaky podnikavosti uvádějí zájem a snahu vytvořit novou důležitost, nezávislé nalézání nástrojů k uskutečnění vytyčeného cíle, vložení a účinné uplatnění svých zdrojů, času a jména, samovolné přebírání své odpovědnosti, nesení úměrného rizika a získávání příznivých výsledků.

Podnikání jako hodnotová informovanost bývá označována jako „podnikatelský duch“, podávající složení a uspořádání hodnot a postojů, které má sociální a individuální rozměr. Sociální rozměr také vyjadřuje, jak si společnost cení podnikatelů, iniciativních lidí

a podnikání a jak se to projevuje v jejím řízení. K podnikání se může přistupovat dvěma hlavními myšlenkovými postoji. Zprvce se může podnikání chápat ve smyslu podnikatelství, zavedení něčeho nového, co přináší hodnotu a je jedinečné. Tento přístup je spojen s využitím tržních jednání, rychlým růstem nových firem, startupy a investory. A zadruhé se můžeme na podnikatele podívat tak, že podnikatelem je kdokoli, kdo vlastní a vede podnik nebo živnost. Přitom není podstatné, zda je jakkoli inovativní či se snaží o růst (Srpková a kol., 2020).

Veber, Srpková a kol. (2008) definují pojem podnikání následovně:

- V ekonomickém pojetí se jedná o včlenění ekonomických zdrojů a jiných aktivit tak, aby se zvýšila jejich předešlá hodnota. Jedná se o statický proces tvoření něčeho navíc.
- V psychologickém pojetí podnikání znamená činnost, která je motivovaná potřebou něco získat a něčeho dosáhnout. V tomto pohledu je podnikání prostředek především k uplatnění a nezávislosti.
- V sociologickém pojetí podnikání slouží k vytváření hojnosti pro všechny zaujaté, hledání cesty k dokonalejšímu využití příležitostí a vytváření pracovních míst.
- V právnickém pojetí se jedná o pravidelnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

1.3 Malé a střední podnikání

Malým a středním podnikům se ve své práci věnují proto, protože ve struktuře všech firem tvoří převážnou většinu. Malé a střední podniky zastávají v České republice, ale i v Evropské unii nezastupitelnou roli. Jsou hnací silou podnikatelské sféry. Zajímají se o oblasti, o které velké podniky nejeví zájem. Pro stanovení velikosti podnikatele jsou základními kritérii počet zaměstnanců, velikost ročního obratu a bilanční suma roční rozvahy. Pro stanovení počtu zaměstnanců a finančních veličin se vztahují údaje k poslednímu uzavřenému účetnímu nebo zdaňovacímu období (Srpková, Řehoř a kol., 2010).

Možné způsoby klasifikace malých a středních podniků podle Srpkové, Řehoře a kol. (2010):

Mikropodnik:

- méně než 10 zaměstnanců;
- roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy do 2 mil. EUR;
- splňuje kritérium nezávislosti.

Malý podnik:

- méně než 50 zaměstnanců;
- roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy do 10 mil. EUR;

- splňuje kritérium nezávislosti.

Střední podnik:

- méně než 250 zaměstnanců;
- roční obrat do 50 mil. EUR nebo bilanční suma roční rozvahy do 43 mil. EUR;
- splňuje kritérium nezávislosti.

Kritérium nezávislosti znamená, že není více jak 25 % kapitálu a hlasovacích práv ve vlastnictví jiného subjektu.

Podle Strakové, Váchala a kol. (2020, str. 12) za jednu epochu při definování kategorie malých a středních podniků lze hledět na leden 2005, kdy vyšla v platnost nová formulace malých a středních firem, která má zlepšit podnikatelské prostředí v EU, obzvlášť ulehčit podnikatelům přístup ke kapitálu. *„Dle Doporučení Evropské komise č. 2003/361/EC představuje velikostní kategorizace firem členění, jež užívá kombinaci kvalitativních a kvantitativních klasifikačních kritérií, jakými jsou obrat, bilanční suma, počet zaměstnanců, autonomnost podniku.“*

Výše uvedenou formulaci uvedla Evropská komise s úmyslem zajistit specializované, zdůvodnitelné a účinné nasměrované dotační nebo jiné pomocné opatření podnikům, které je efektivně a vhodně využijí ke svému ustálení a dalšímu rozvoji. Evropská komise kromě toho tvrdí, že daná definice zahrnuje i opatření proti jejímu zneužívání a obcházení. Tyto kroky byly podnětem proto, aby výhody pomocných programů získali opravdu jen ty podnikatelé, kteří realizují poslání malého a středního podnikání.

Malé a střední podniky jsou zdrojem volných pracovních míst, inspirují podnikatelskou vizi a jsou příznivými stimulátory zaměstnanosti a konkurence v celé Evropě. Dle statistických analýz bývá však uvnitř evropských států situace rozdílná. Ty užívají rozdílná kritéria malých a středních podniků v počtu zaměstnanců. Kategorizace malých a středních podniků bývá často odvozena i od vymezení velkých podniků v příslušné zemi. Například v Rakousku a rovněž i v Německu je za velký podnik považován ten, jehož limitní hranice je tvořena 500 zaměstnanci, podobně je tomu i v USA (Straková, Váchal a kol. 2020).

Je možné uvést i další definice malých a středních podniků, a to například oddělení firem podle přidané hodnoty, které využívá Charta Evropské unie.

„Podniky jsou dle tohoto kritéria rozděleny následovně:

- *drobné podniky – do 0,4 mil. Kč*
- *malé podniky – do 2 mil. Kč*
- *střední podniky – do 10 mil. Kč*

- *větší střední podniky – do 50 mil. Kč*
- *velké podniky – do 200 mil. Kč*
- *velmi velké podniky – nad 200 mil. Kč*“ (Straková, Váchal a kol. 2020, str. 13).

Účelné je zařazení podniků do správné kategorie. Například z hlediska statistického šetření či žádání o dotace a podpory z programů pro malé a střední podniky (Straková, Váchal a kol., 2020).

Výhody malých a středních podniků

Malé a střední podniky mají jednoduchou organizační strukturu. Nemají vysoké provozní náklady a mají nízkou míru byrokracie. Založení podniku nebývá tolik kapitálově úmorné. Malé a střední podniky jsou flexibilní, tzn. rychleji a citlivěji reagují na změny oproti velkým společnostem. Mají vyšší odolnost proti hospodářské recesi. Lepší uplatnění na místních trzích a snazší nalezení drobných mezer na trzích. Finanční náročnost na jedno pracovní místo je nižší než u velkého podniku. Malé a střední podniky se pokládají za nositele velkého počtu zavádění novinek. Výhodou je také přímý kontakt majitele podniku s ostatními zaměstnanci a možnost udržování osobního kontaktu se zákazníky (Straková, Váchal a kol., 2020).

Živělová (2002) uvádí, že díky jednoduché organizační struktuře je organizační oblast jednoduchá a přehledná, čímž zajišťuje účinnou cestu informačních toků. V personální oblasti vyzdvihuje pozitivum bližšího kontaktu vedení se zaměstnanci. Oblast výroby je podle Živělové specializovaná na určitý sortiment.

Nevýhody malých a středních podniků

Vedle výhod je samozřejmé, že jsou i nevýhody, které brání rozvoji podniku. V **oblasti výroby** jde především o nedostatečné využívání kapacit a zařízení. Dalším omezením je nedostatek finančních prostředků pro vývoj nových produktů a výrobků. Zakládají si na vysoké kvalitě své produkce související s kvalifikovanými zaměstnanci, na které se klade velký důraz. Ve **finanční oblasti** pro malé a střední podniky bývá náročnější si sehnat potřebné finanční zdroje, protože jim bankovní instituce poskytují nižší úvěry a stanovují přísnější kritéria. Hlavním zdrojem financování tak bývá samofinancování. V **oblasti personální** je nevýhoda vyšší intenzita práce. Na pracovníky bývají kladeny vysoké nároky. Očekává se od nich flexibilita, přizpůsobení firmě a schopnost zastat několik funkcí najednou. Též je omezena možnost kariérního postupu kvůli jednoduché organizační struktuře, která neobsahuje mnoho úrovní řízení. V **oblasti odbytu** je nevýhodou omezený počet odběratelů a místní trh ztěžující konkurenceschopnost. Proto je na místě si udržovat

osobní vztahy a kontakty s klienty. Dále musejí brát ohled na ceny, které jsou určovány velkými podniky (Straková, Váchal a kol., 2020).

Nevýhody podle Živělové (2002) jsou v oblasti financování hlavně samofinancování a bankovní a dodavatelské úvěry. Ve výrobní oblasti se jedná o omezené využívání technologií. V oblasti odbytu uvádí omezenost zejména v zaměření na lokální trhy a financování reklamy a propagace. V oblasti řízení zmiňuje nedostatek vědomostí vrcholového řídicího pracovníka. A v oblasti personální spatřuje problémy v nalezení základní skupiny zaměstnanců, kdy je potřeba jejich univerzálnost.

1.4 Podnik

Posledním základním pojmem, který se v mé práci objevuje, je podnik. Definovat pojem podnik se může zdát obtížné. Člověk si pod tímto pojmem převážně představí firmu, která něco vyrábí či produkuje. Podnik ale může mít více jiných významů. Z hlediska odborného existuje mnoho rozmanitých formulací, které ale zcela znamenají totéž.

Dle Vebera, Srpové a kol. (2008) je podnik chápán jako subjekt, ve kterém dochází k přeměně vstupů (zdrojů) ve výstupy (statky). Obsáhleji lze podnik definovat, jako uspořádaný soubor prostředků, zdrojů, práv a jiných majetkových hodnot, které slouží podnikateli k provozování podnikatelských aktivit. Podle právního hlediska je interpretován jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. Podnikem se taktéž rozumí každý subjekt, který provádí hospodářskou činnost, nehledě na jeho právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která běžně vykonávají hospodářskou činnost.

Dvořáček a Slunčík (2012, str. 1) definují podnik jako „*jakýkoliv subjekt vykonávající činnost, která spočívá v nabízení zboží či služeb na trhu.*“ Není zároveň závažné, jestli podnik při své aktivitě nabývá zisku, ale zda se obrací na zákazníky s nabídkou svých činností. Taktéž není klíčové, jakou právní formu na sebe podnik vezme. Hlavním záměrem podniků je přežití a zachování se jako podnik.

2 PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ A JEHO PODPORA

Ve druhé kapitole je blíže přiblížen pojem podnikatelské prostředí. Nejprve je vysvětlena základní definice, charakteristiky a rozdělení. Dále, co je jeho součástí, čím se jeho okolí vyznačuje a kdo ho utváří včetně jeho jednotlivých prvků. Následovně je text věnován jednotlivým faktorům, které podnikatelské prostředí utvářejí, ovlivňují a podporují a charakteristice jednotlivých indexů, podle kterých lze podnikatelské prostředí měřit.

2.1 Definice podnikatelského prostředí

Problematiku podnikatelského prostředí lze posuzovat z mnoha úhlů pohledu. Každý podnikatel a stejně tak podnik, který řídí, je obklopen vnějším světem, který tvoří jeho nedílné prostředí. Pokud chce podnikatel v tomto prostředí uspět, musí toto prostředí poznat, aby mohl usoudit případné změny a směr vzniku a mohl se mu tak přizpůsobit.

Podnikatelské prostředí lze charakterizovat podle různých definic. Dvořáček a Slunčík (2012, str. 3) ho definují jako okolí, které stojí mimo podnik. Výsledky podniku pak ve značné míře závisí na faktorech vnějšího a vnitřního prostředí. Tyto síly a faktory mohou působit buď přímo, nebo nepřímo na aktivity a výsledky aktivit podniku.

Síly, které působí uvnitř podniku, můžeme považovat za vnitřní okolí podniku. Vnější okolí tvoří mikrookolí a makrookolí. „*Mikrookolí je představováno faktory, na které podnik může mít určitý vliv. Makrookolí zahrnuje faktory, které na podnik působí, ale podnik je nemůže ovlivňovat, i když tyto faktory mohou mít na podnik rozhodující vliv.*“

Grublová a kol. (2001) člení podnikatelské prostředí na makropodnikatelské, mezzopodnikatelské a mikropodnikatelské. Makropodnikatelské prostředí umožňuje porovnávat a hodnotit větší regiony nebo různá seskupení zemí pro potřeby velkých subjektů. Do tohoto prostředí patří HDP, zaměstnanost, inflace, politická stabilita země a rovnováha státního rozpočtu. Mezzopodnikatelské prostředí obsahuje dopravní a technickou infrastrukturu, ekonomickou a podnikatelskou infrastrukturu, ekonomickou a všeobecnou kulturu, environmentální prvky a vedoucí podnikatelské subjekty. A mikropodnikatelské prostředí, kdy se jedná o vnitřní situaci v podniku, tvoří management podniku, organizace, komunikace, vedení lidí, naplňování podnikové filozofie, uspokojování potřeb.

Synek a Kislingerová (2010) označují podnikatelské prostředí jako okolí podniku. Pod pojem okolí podniku zařazují vše, co daný podnik obklopuje a co se nachází za jeho pomyslnými hranicemi. Také to, čím je společnost ovlivňována a co může ovlivnit sama. Podnik je svým okolím nucen k určitému chování a mravům. Obzvláště ke stanovování cílů a způsobů jejich dosahování. Zatímco okolí má na podnik velký vliv, tak možnost

ovlivňovat okolí podnikem je omezená. Okolí podniku lze podle autorů strukturovat díky následujícím složkám, jež na sebe vzájemně působí a prolínají se. Jedná se o prvky geografické, sociální, politické, právní, ekonomické, ekologické, technologické, etické a kulturně historické.

Geografické okolí je okolí, které ovlivňuje především logistiku. Ta se zabývá plánováním a řízením materiálního, informačního a finančního toku od dodavatele do podniku, uvnitř podniku a ven z podniku k odběrateli.

Firmy by měly zkoumat důsledky jejich aktivit na své **sociální okolí**. Každá tato činnost by měla být prospěšná jak podniku, tak i společnosti a naopak. Toto je i důvod vznikání například stávek zaměstnanců. Východiskem těchto situací by měla být nalezení zlaté střední cesty a to kompromis mezi podnikem a jeho okolím. Měl by být dostatečně uspokojivý a prospěšný pro obě strany. Do sociálního okolí patří demografický vývoj populace, změna životního cyklu a mobilita.

Politické okolí je definováno především jako souhrn vlivů, které zahrnují politické zájmy jednotlivých politických stran, koalic, opozic atd. Politické strany prosazují různé politické směry, které významně působí na podnikatelské prostředí. V historii ekonomiku naší země přetransformovalo období znárodnění, združstevnění či privatizace. Podnik může být rovněž regulován komunální politikou, ke které patří přístupy obecních a městských úřadů. Do tohoto okolí můžeme zahrnout antimonopolní zákony, ochranu životního prostředí, ochranu spotřebitele, daňovou politiku, regulaci v oblasti zahraničního obchodu, pracovní právo a politickou stabilitu.

Podle Synka právo a jeho instituty tvoří rámec skoro pro všechny činnosti v podniku a pronikají tak do **právního okolí** a tím ho i formují. Právní normy stanoví, jaké chování v podniku je přijatelné a jaké není.

Ekonomické okolí má pro podnik podstatnou významnost. Z tohoto okolí podnik nabývá výrobní faktory a kapitál a na oplátku poskytuje své výrobky a služby. Rozhodování a chování podniku je též značně ovlivněno celkovou hospodářskou situací země a její dynamikou. Týká se to zejména těchto faktorů: dostupnost a ceny výrobních faktorů, daňová zátěž podniků, hospodářský růst, měnový a devizový vývoj, odběratelé a dodavatelé podniku a finanční instituce. Do ekonomického prostředí lze zahrnout hospodářské cykly, trendy hrubého národního produktu, devizové kurzy, kupní sílu, úrokové míry, inflaci, nezaměstnanost, průměrnou mzdu a vývoj cen energií.

Ekologické okolí by mělo být podnikem respektováno. Pokud se tím daný podnik příliš nezabývá, je k tomu pomoheno státními institucemi a aktivními občanskými sdruženími.

Ekologie a životní prostředí vytváří znatelné překážky pro podnikatelskou činnost. Na stranu druhou schvaluje a rozvíjí inovační činnost a dává mnoho příležitostí, například výrobou ekologicky nezávadných výrobků či recyklací obalů.

Technologické okolí a nově přicházející technologie umožňují podniku dosahovat lepších ekonomických výsledků, zvyšují konkurenční schopnost a humanizují práci. Avšak technologie může mít negativní vliv na životní prostředí a mohou vzniknout sociální problémy. Do tohoto okolí lze zahrnout vládní podporu, celkový stav technologie, nové objevy, změny technologie, rychlost zastarávání.

Etické okolí hraje též klíčovou roli v životech podniků. Etika se zabývá tím, co je a není správné a spravedlivé a jaké postoje by měl člověk a podnikatelská jednotka zaujímat. To znamená, že by podnik měl dodržovat a respektovat etické principy, poskytovat svým zákazníkům pravdivé informace, neporušovat pravidla hospodářské soutěže, poskytovat dobré a kvalitní služby.

Kulturně historické okolí se tvoří desítky let. Pro ekonomický rozvoj je též důležitá vzdělanostní a kulturní míra obyvatelstva a přechod od jednodušších technologií k složitějším. Patří sem například úroveň vzdělání a přístup k práci a volnému času (Synek a Kislíngerová, 2010; Dvořáček a Slunčík, 2012).

2.2 Faktory ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí

Jakost podnikatelského prostředí můžeme chápat jako důsledek shromáždování různých vlivů, které jsou výsledkem činností podnikatelských i nepodnikatelských subjektů. Kvalita podnikatelského prostředí je rozdělena do šesti skupin a jako hlavní faktory uvádí obchodní, pracovní, infrastrukturní, lokální, cenové a environmentální. Uvedené faktory jsou zjednodušením reality. Individuální okolí podniku nejen působí vedle sebe, ale také se vzájemně mísí, ovlivňují a kontrolují a zároveň se jejich úroveň může lišit (Synek a Kislíngerová, 2010; Viturka, 2010).

Obchodní faktory mají pro hodnocení kvality podnikatelského prostředí největší význam. Zahrnují blízkosti trhů, koncentraci významných firem, přítomnost zahraničních firem a faktor podpůrných služeb. Jedním z obchodních faktorů je blízkost trhů. Informuje o výhodách geografických poloh individuálních regionů. Obsahuje informace o přístupnosti trhů ostatních regionů nebo informace o dostupnosti v daném území. Dalším faktorem je koncentrace významných firem. Ten interpretuje o výhodách a pozitivěch spojených s koncentrací významných zákazníků. Tito klíčoví zákazníci jsou představováni velkými ekonomickými subjekty, ať už jsou podnikatelské nebo ne. Další ukazatel je přítomnost

zahraničních firem, popisující účinek investic na tuzemský trh. Posledním faktorem je podpůrnost služeb. Podílí se na vylepšování jakosti podnikatelského prostředí. Tento faktor obsahuje důležité činnosti a řadí se tam právní, marketingové, poradenské, architektonické, technické, reklamní, personální, ochranné, úklidové a další podnikatelské činnosti (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Pracovní faktory lze brát jako druhou nejvýznamnější skupinu pro hodnocení kvality podnikatelského prostředí. Struktura této skupiny tvoří dostupnost pracovních sil, kvalita pracovních sil a jejich flexibilita a podnikavost. Prvním faktorem v pracovní skupině je dostupnost pracovních sil. Podává informace o regionální nabídce pracovních sil. Dostatečná a dostupná disponibilní pracovní síla je rozhodující při realizaci ekonomických plánů v daném regionu. Domněnkou prvotřídních podmínek pro správné využití potenciálu pracovních sil je umístění podnikatelských aktivit do centra jistého regionu. Tam bývá nejlépe zařízen systém dopravní obsluhy území a technická infrastruktura. Dalším faktorem je kvalita pracovních sil. Ta je stanovena dosaženým vzděláním ekonomicky aktivního obyvatelstva. V předešlých letech docházelo poměrně k rychlému růstu počtu absolventů vysokých škol, vyšších odborných škol a absolventů gymnázií, středních odborných škol a učebních oborů s maturitou. Oproti tomu část absolventů středních odborných škol, odborných učilišť a základních škol ztlačně klesá. Posledním faktorem je flexibilita (podnikavost) pracovních sil. Tu lze vyjádřit jako míru přizpůsobivosti pracovních sil neustálým změnám typickými pro tržní ekonomiku (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Infrastrukturální faktory zajišťují směnu výrobků a služeb. Hlavní role této skupiny je usnadnění ekonomických a dalších interakcí mezi regiony. K síťovému charakteru patří infrastrukturní faktor kvality silnic a železnic, který je jedním z nejdůležitějších měřítek. Když je dobře rozvinutá silniční a železniční síť, tak dochází k rozvoji exportu a ke zvyšování konkurence na místních trzích prostřednictvím importu. Druhý infrastrukturální faktor řeší otázku informačních a komunikačních technologií. Ty hrají významnou roli v konkurenceschopnosti firem individuálních regionů a zemí. Poskytují jistá zjednodušení, jak firmám při řízení vnitropodnikových procesů, tak i ostatním institucím, kupříkladu domácnostem. Posledním faktorem je blízkost mezinárodních letišť, se kterými souvisí dostupnost a která má příznivý vliv na kvalitu podnikatelského prostředí (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Lokální faktory tvoří podnikatelské a znalostní báze a asistování k veřejné správě. Prvním faktorem je podnikatelská a znalostní báze sestávající ze dvou hlavních prvků, které popisují odhady budoucího rozvoje jednotlivých regionů. Podnikatelská báze se zabývá

rozvojem ploch pro případné investory a znalostní báze má smysl v oblasti zintenzivňování vzdělanosti obyvatelstva a rozvoje vědy a výzkumu. Mezi hlavní prvky patří vysoké školy, vědecké a výzkumné instituce a další firmy, které zavádějí novinky. Druhým faktorem je asistence veřejné správy vyjadřující kvalitu veřejné správy, kterou vykonávají městské úřady regionálních center (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Do **cenových faktorů** se zahrnují například ceny práce, nemovitostí, materiálu a energií. Na oblastní úrovni hodnocení jakosti podnikatelského prostředí patří mezi méně zajímavá vodítka. Mezi základní faktory patří již zmiňovaná cena práce, jejímž hlavním ukazatelem je průměrná mzda. Díky tomuto ukazateli je možné řešit rozdíly mezi průměrnou mzdou mezi individuálními odvětvími, regiony nebo podle dosaženého vzdělání. Dalším faktorem je cena nemovitostí, která se skládá z ceny pozemků a z ceny pronájmů. Ceny pozemků se například týkají cen stavebních pozemků pro výstavbu objektů zpracovatelského průmyslu. Skupina cen pronájmů je orientována na ceny pronájmů kancelářských prostor (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Environmentální faktory se týkají kvality života v harmonii s principem udržitelného rozvoje. Environmentální ukazatelé mají nejmenší vliv na jakost podnikatelského prostředí. Prvním faktorem této skupiny je urbanistická a přírodní atraktivita území. Je spojena s cestovním ruchem a rekreací. Urbanistická atraktivita území obsahuje přítomnost památek světového kulturního dědictví zařazených do seznamu UNESCO, městských památkových rezervací a městských památkových zón. Dále do skupiny patří významné hrady, zámky, soubory lidové architektury, církevní architektury a další. Přírodní atraktivita území zahrnuje národní parky, chráněné krajinné oblasti, lázeňská místa, významné jeskyně a další. Dalším faktorem je environmentální kvalita území, na základě jehož dochází k postupnému zvyšování významu kvality životního prostředí, protože to jde ruku v ruce s ekonomickou vyspělostí firem v regionu (Viturka a kol., 2010; Synek a Kislingerová, 2010).

Kislingerová a Nový (2005) definovali další faktory, které ovlivňují podnikatelskou činnost. Patří mezi ně dostupnost kapitálu, obchodní partneři a služby, vládní politika a podpůrné programy, přenos výzkumu a vývoje, podnikatelská mentalita, obchodní praktiky, úroveň vzdělání, situace na trhu. Tyto faktory mají definitivní vliv na jakost podnikatelského prostředí a vytvářejí podmínky pro nezávislé podnikání.

2.3 Měření kvality podnikatelského prostředí

Körner, Kudrna a Vychodil (2002) a Juríčková (2006) jsou přesvědčeni, že kvalita podnikatelského prostředí je rozhodující pro ekonomický růst. Aby se toto tvrzení mohlo

ověřit, je potřeba kvantitativní hodnocení kvality institucí. V posledních letech byly provedené určité kroky směřující ke změření kvality podnikatelského prostředí, ale pouze pár z těchto pokusů poskytly podrobné a všezahrnující indexy. Autoři dále uvádí, že podnikatelské prostředí zahrnuje podmínky, ve kterých se realizuje proces formování podniků, tak i uskutečňování jejich podnikatelských aktivit. Podmínky závisí na hospodářských opatřeních státu a celkové situaci na trhu. Mimo to dále na politické situaci, kulturních, sociálních a psychologických faktorech a podnikatelské morálce či etice práce.

Dle autorů mohou být indexy pro měření podnikatelského prostředí různého druhu (Körner, Kudrna a Vychodil (2002) a Juričková (2006)). Jedná se o následující:

- unikátní,
- kompozitní,
- objektivní,
- subjektivní.

Unikátní indexy vycházejí z dat, které byly získány zvláštním průzkumem sledujícím pouze daný účel. Co se týká kompozitního indexu, tak ten zahrnuje více informací a je jim vytýkána neslučitelnost, která vyplývá zejména z jejich různorodosti. Je odvozen od několika již existujících indikátorů a průzkumů. Objektivní jsou počítány z měřitelných dat, například z průměrné délky obchodních sporů. Subjektivní jsou zase založeny na názorech respondentů. Většina indikátorů, které se používají pro měření kvality podnikatelského prostředí, jsou subjektivní, protože celou řadu aspektů, která odpovídá objektivním datům, hodnotit nelze.

Körner, Kudrna a Vychodil (2002) a Juričková (2006) dále uvádí výzkum, ve kterém se nejprve řeší, co je měřeno, zadruhé, jak je tato proměnná měřena a zatřetí zkoumání empirických výsledků, tj. ověřitelných důkazů. To, co se měří, je identifikace zastupující proměnnou, která si organizace zvolila za účelem vytvoření indexu. Nakonec se provede shrnutí nedostatků jednotlivých indexů a projednává se jejich užitečnost při snaze zvýšit kvalitu podnikatelského prostředí. Následující text je věnován indexům, pomocí kterých lze měřit kvalitu podnikatelského prostředí. Körner, Kudrna a Vychodil (2002) mezi ně řadí:

- index vnímání korupce,
- agregátní indikátory správy,
- index zajištění státu,
- index neprůhlednosti,
- index rizika správy akciových společností.

2.3.1 Index vnímání korupce

Körner, Kudrna a Vychodil (2002) a Juríčková (2006) tvrdí, že index vnímání korupce je celosvětově nejpopulárnějším ukazatelem měření kvality podnikatelského prostředí. Korupce jako negativní faktor ekonomické výkonnosti se všeobecně definuje jako zneužívání pravomocí veřejného činitele na osobní obohacení. Dále autoři uvádějí, že index korupce je kompozitní ukazatel sestavený na základě více průzkumů. Tyto průzkumy jsou navzájem rozdílné a používají buď objektivní či subjektivní data. Aby byl ukazatel zahrnutý do tohoto indexu, musí splňovat tři kritéria: umožnění porovnání krajín, musí měřit celkovou úroveň korupce a data nesmějí být starší než tři roky. Hlavním problémem indexu vnímání korupce je nekonzistentnost, to znamená, že není nezávislý, mění se z roku na rok, východiskové průzkumy používají odlišné metodologie. Hodnoty tohoto indexu se pohybují v rozsahu od nuly do deseti. Čím vyšší, tím je lepší pozice dané země.

2.3.2 Agregátní indikátory správy

Ukazatele agregátních indikátorů správy jsou založené na výsledcích dvou průzkumů Institutu Světové banky (World Bank Institute – WBI) v letech 1999 a 2002. S využitím nejširších zdrojů dat z oblasti správy a korupce aproximoval WBI kvalitu podnikatelského prostředí jako kvalitu správy definovanou jako tradici a instituci, pomocí kterých stát vykonává svou pravomoc (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002; Juríčková, 2006).

Dle autorů indikátor tvoří šest kompozitních indexů, ze kterých je každý odvozený z různých subjektivních ukazatelů, založených na průzkumech veřejného mínění a průzkumech expertů. Popisují ho jako tři aspekty správy, které Institut Světové banky rozlišuje. Prvním aspektem je výběr správy, monitoring a nahrazení, které zahrnují politickou odpovědnost a politickou nestabilitu či násilí. Druhým aspektem je proces formulace vládní politiky a implementace, které zahrnují efektivnost vlády a regulatorní břemeno. Posledním aspektem je stát a občané, kteří respektují vytvořené instituce, které zahrnují dodržování zákona a úplatkářství.

Při sestavování ukazatelů jednotlivých oblastí použil WBI postup, tzv. nepozorované proměnné. Jedná se o 14 nezávislých průzkumů z roku 1997–1998, kdy je Institut Světové banky normalizoval na společnou škálu. V roce 2002 zopakoval tuto proceduru z průzkumů vykonaných v letech 2000–2001. Kombinací příbuzných ukazatelů do jednoho kompozitního indexu dostali souhrnnou zastupující proměnnou na měření kvality podnikatelského prostředí. Při aplikaci agregátního indikátoru správy na porovnání státní správy v čase by se měl brát v úvahu existující rozptyl a měly by se víc zohledňovat intervaly spolehlivosti jako bodové

odhady. Aplikováním regresní analýzy na data agregátního indikátoru správy se dá dokázat, že přírůstek kteréhokoli ze šesti indikátorů správy o jednu směrodatnou odchylku souvisí s 2,5 až 4 krát větším přírůstkem HDP a s cca 15 až 25% zvýšením gramotnosti.

2.3.3 Index zajetí státu

Index zajetí státu taktéž vytvořil Institut Světové banky. Jedná se o jedinečný index, sestavený na základě podnikatelského průzkumu výkonnosti podniků v roce 1999 ve 22 transformujících se zemích. Jeho cílem bylo změřit, jaký vliv mají firmy na efektivnost institucí a do jaké míry je stát v zajetí podniků, jako to formuloval Institut Světové banky. Zajetí státu definují jako „*ovlivňování procesu tvoření základních pravidel hry*“ (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002).

Podle Juríčkové (2006) pro proměnnou na vyjádření kvality podnikatelského prostředí vystupují tři typy korupce. Korupce je v tomto případě širším pojmem než drobné úplatkářství spojené s implementací pravidel a zákonů. Autorka mezi ukazatele řadí administrativní korupci, zajetí státu a index vlivu na stát.

Prvním ukazatelem je administrativní (drobná) korupce. Tento ukazatel je testován otázkou, co obvykle firmy dělají, aby si zajistily vyřízení záležitostí. Je to z toho důvodu, aby se vyvarovali nejednoznačnosti a neporovnatelnosti odpovědí. Druhým ukazatelem je zajetí státu. Když existují firmy, které utváří pravidla a zákony soukromými platbami veřejným a vládním představitelům, tak tehdy je stát v zajetí. Bývají to nově vznikající firmy v tranzitivních ekonomikách. Tento ukazatel je rozdělen do oblastí, kdy respondenti odpovídají na otázky, v jakém rozsahu mají následující aktivity vliv na jejich podnik. A třetím ukazatelem je index vlivu na stát. Ten je konstruovaný totožným způsobem jako index zajetí státu, akorát s tím rozdílem, že otázkami se zjišťuje, jak je oslovená firma ovlivněna skutečností, že na rozhodování státu má vliv i jiná konkurenční firma.

2.3.4 Index neprůhlednosti

Mimo Institutu Světové banky se měřením podnikatelského prostředí zabývá další organizace s názvem Nadace Pricewaterhouse Coopers. Ta jako zastupující proměnnou použila neprůhlednost, jejíž definice je nedostatek jasných, přesných, formálních, lehce rozpoznatelných a široce akceptovaných postupů.

Index neprůhlednosti vystupuje z pěti různých oblastí kapitálových trhů, kterými jsou:

- „*korupce ve vládní byrokracii, jež umožňuje uplácení nebo zvýhodňování vybraných stran,*

- *součásti právního systému a vlastnická práva, jež mohou být nejasná, konfliktní nebo neúplná,*
- *hospodářské politiky (fiskální, monetární a daňová), jež mohou být nejasné nebo se mohou nepředvídatelně měnit,*
- *účetní standardy a postupy (včetně správy akciových společností/corporate governance/a informační povinnosti), které mohou být slabé, nekonzistentní nebo nevynucované, a tak může být získání přesných údajů velmi obtížné,*
- *a režim regulace, které nemusí být průhledný, konzistentní nebo uplatňovaný pro všechny stejně“ (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002, str. 686).*

Index neprůhlednosti je založený na telefonickém průzkumu, uskutečněném Nadací Pricewaterhouse Coopers v 35 zemích, prostřednictvím vrcholných finančních manažerů, bankéřů, burzovních analytiků a konzultantů. Neprůhlednost považují za překážku ekonomického pokroku, jejíž náklady jsou zvýšená daň, prémie za riziko a měřitelné odražené zahraniční investice. Hlavním cílem tohoto indexu je vyjádřit náklady na neprůhlednost v dané ekonomice. Proto se chápe jako určitý druh dodatečných transakčních nákladů, které narušují fungování kapitálových trhů (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002).

2.3.5 Index rizika správy akciových společností

Zbývající index je dle Juríčkové (2006) index rizika správy akciových společností vytvořený v roce 1999, který vycházel z principů OECD (Principles of Corporate Governance), které se týkají práv akcionářů, rolí podílníků ve správě společnosti, zveřejňování údajů, transparentnosti a zodpovědnostech představenstva. V OECD operacionalizovali a aplikovali vlastní principy na podmínky transformujících se ekonomik. Jsou rozlišovány čtyři části rizika správy a to definice obchodního práva, vymahatelnost práva, regulační rámec a etické prostředí. Index je založený na dotazníku s 28 otázkami, na který odpovídají manažeři významných společností se zahraniční majetkovou účastí, působících v dotazovaných zemích. Výsledky záleží na relativním hodnocení jednotlivých aspektů v dotazovaných zemích.

3 KOMPARACE PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ V ČR A NA SLOVENSKU

Třetí kapitola bakalářské práce je věnována porovnání podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku. Pomocí PESTEL analýzy je zaměřena na jednotlivé prvky, které ovlivňují podnikatelské prostředí a zda se vyskytují v daných zemích. Dále poukazuje na vybrané ukazatele, pomocí kterých lze měřit kvalitu podnikatelského prostředí.

3.1 PESTEL analýza

Pro zhodnocení jednotlivých faktorů, které se podílejí na utváření podnikatelského prostředí je použita PEST analýza. PEST analýza zahrnuje široký soubor vlivů okolí na podnik, i přesto, že není jasné, jaký bude jeho vliv na daný podnik. Ale za přínosné lze vzít v úvahu už jen samotnou identifikaci vlivů, která umožňuje, aby byl na určité potencionální změny připraven. V případě vstupu na zahraniční trh je tento nástroj taktéž důležitý. Každé písmeno v názvu odpovídá jednotlivým zkoumaným oblastem. Politická (P), ekonomické (E), sociální (S) a technologické (T). Technologické faktory jsou dále doplněny ekologickými či environmentálními (E) a legislativními (L). Pro běžné používání se využívají pouze první 4 písmena (PEST), ale jelikož ekologická a legislativní hlediska jsou v ČR relativně aktuální, byla přidána příslušná dvě písmena (Sedláčková, Buchta, 2006; Blažková, 2007).

3.2 Faktory ovlivňující Českou republiku

Prvním faktorem PESTEL analýzy jsou **politické faktory**. Česká republika je parlamentní, demokratický právní stát s liberálním státním režimem. V čele státu stojí prezident, který je od roku 2013 volen přímou volbou. Aktuální vláda byla jmenována v prosinci 2021. Rozlohou se ČR řadí na 115. místo ve světě, počtem obyvatel pak na 85. místo. Území je administrativně rozděleno do 14 samosprávných celků. Česko je členem základních uskupení a organizací, jako Evropské unie, Severoatlantické aliance, Organizace spojených národů, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Světové obchodní organizace, Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Evropské celní unie a dalších (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1992; Stuláková, 2021).

Vliv na podnikání v ČR

Politická situace ovlivňuje charakter podnikatelského prostředí. Důležitým zdrojem pro rozvoj podnikatelských aktivit jsou strukturální fondy EU, které se podnikatelé naučili využívat, díky kvalitnímu informování. Dokazuje to i částka, která byla přidělena na programovací období 2021–2027 a to ve výši téměř 21,1 miliard eur. Jejich cílem je podpora

hospodářského růstu a zároveň snižování sociálních a ekonomických nerovností mezi státy a regiony Evropské unie, tzv. politika soudržnosti. Hlavním problémem, s nímž se podnikatelé v ČR setkávají, je náročná administrativa při vyřizování různých záležitostí. Pro podnikatele jsou obtížné unáhlené změny právního prostředí a brání tak dlouhodobému strategickému plánování, což je příčinou vzkvétající nepřehlednosti a nesrozumitelnosti zákonů. Pro české legislativní prostředí je typická poměrně nízká efektivnost vymáhání práva a vysoká byrokracie. Výskyt korupčního chování posiluje nedůvěru široké veřejnosti. Na dodržování pravidel podnikání dohlíží v České republice Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Díky tomu, že je ČR člen v EU, tak je možné obchodovat na volném trhu bez zvláštních omezujících opatření (iPodnikatel.cz, 2011; DotaceEU.cz, 2022; Vláda České republiky).

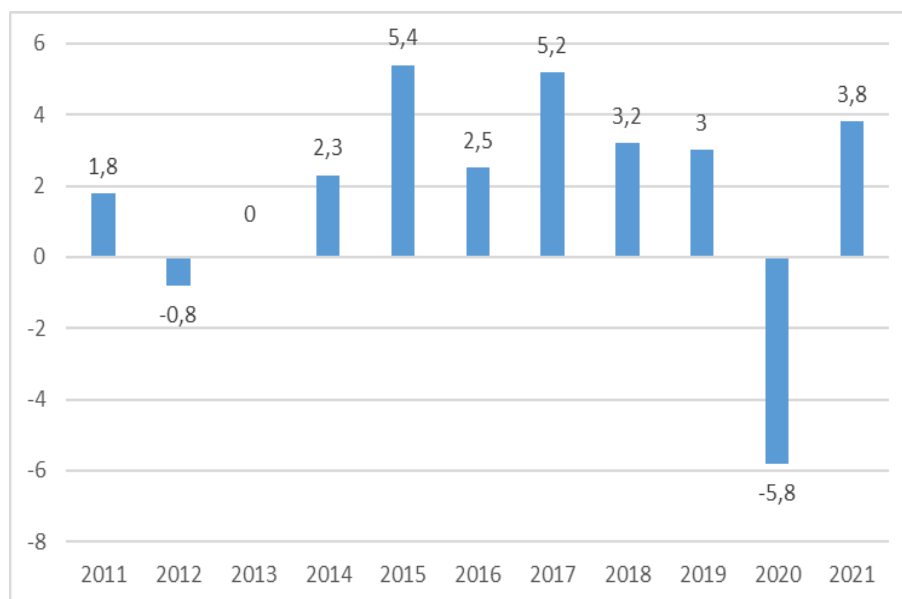
Ekonomické faktory

Neoddělitelnou součástí PESTEL analýzy je ekonomické prostředí. V následujícím textu budou postupně uvedeny a zhodnoceny jednotlivé ekonomické ukazatele, které vypovídají o stavu domácí ekonomiky. Jedná se o základní ukazatele jako je hrubý domácí produkt (HDP), nezaměstnanost, inflace, průměrná mzda a zahraniční obchod.

Hrubý domácí produkt

Ukazatel, který je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb. Vznikl za určité časové období na území určitého státu. Je to nejčastější ukazatel pro měření výkonnosti ekonomiky a přepočítává se na jednoho obyvatele. Pro vyloučení vlivu změny hodnoty peněz, bývá vyjádřen ve stálých cenách. Aby bylo možné srovnávat hodnoty HDP v jednotlivých obdobích, přepočítávají se současné ceny na ceny určitého zvoleného období, čímž se očistí od vlivů inflace. Dle Ministerstva financí byl růst ekonomiky v roce 2021 o 2,9 %, čemuž kladně pomohla domácí poptávka. Nejvíce však navýšení zásob a spotřeba domácností. Naopak růst HDP ze zahraničního obchodu se silně zpomalil. Na rok 2022 Ministerstvo financí odhaduje zrychlení růstu HDP na 3,1 %, kdy bude tažená spotřebou domácností a porostou soukromé i vládní investice. Příčinou bude prudký nárůst životních nákladů, jako jsou ceny energií. Saldo zahraničního obchodu by stejně tak mělo zvyšovat ekonomický výkon. Ve druhé polovině letošního roku se obnoví růst vývozu a koncem letošního roku dosáhne domácí ekonomika předpandemické úrovně. Výhled ČNB na hrubý domácí produkt zejména pro rok 2023 je 3,4 %, kdy se HDP mírně zrychlí. HDP je monitorováno několika organizacemi, jako je například Světová banka (WB), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Evropská komise (EK) nebo Mezinárodní měnový fond (IMF).

Na následujícím obrázku je možné vidět reálný růst HDP od roku 2011 až po rok 2021 (ČNB, 2022; Ministerstvo financí, 2022).

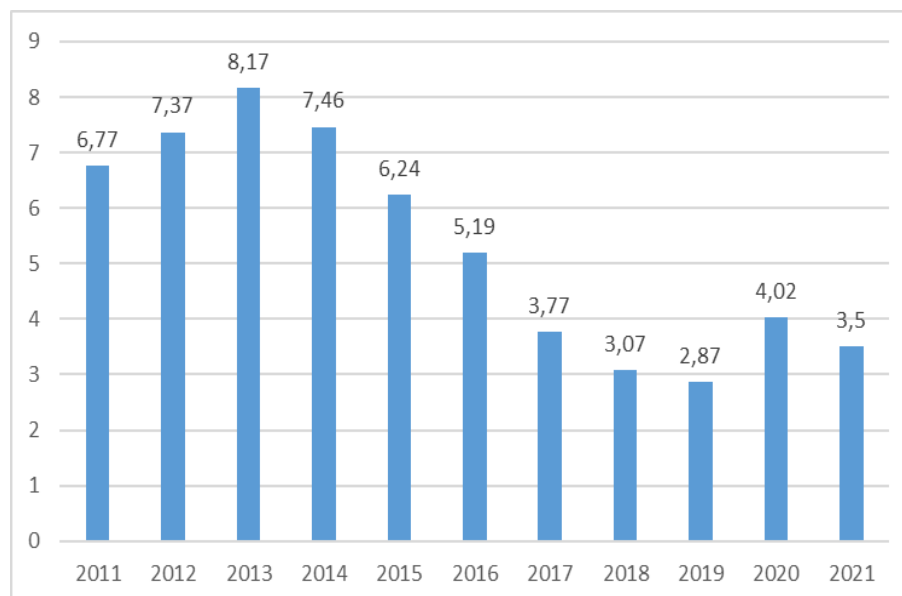

Obrázek 1: Vývoj HDP v ČR v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Nezaměstnanost

Nedostatek pracovníků přetrvává téměř skoro ve všech odvětvích ekonomiky. Zaslouhou pokračujícího hospodářského růstu se nezaměstnanost dále snižuje. Ministerstvo financí odhaduje, že míra nezaměstnanosti v roce 2021 v průměru dosáhla 2,8 % a vyhlídky na rok 2022 podle Ministerstva financí jsou takové, že míra nezaměstnanosti dále poklesne až na 2,3 %. Míra nezaměstnanosti dle očekávání vzroste vždy při ukončení sezónní doby. Podíl nezaměstnaných se meziročně snížil o 1,0 procentního bodu. Míra nezaměstnanosti mužů dosáhla 2,0 % a u žen 2,6 %. Počty zakázek českých firem prozatím nevykazují rostoucí tendenci, proto se v nejbližší době žádné razantní zlepšení neočekává. Mírný pokles přijde až v letním období, kdy se objeví sezónní místa, avšak to sníží nepříznivá čísla jen krátkodobě (ČSÚ, 2022; Ministerstvo financí ČR, 2022).

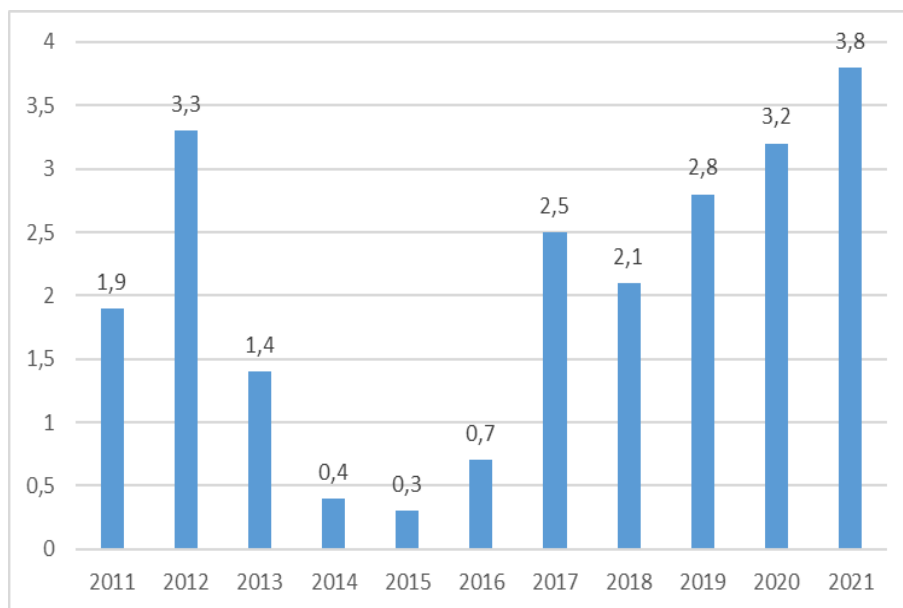
Obrázek 2: Vývoj nezaměstnanosti v ČR v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Z vývoje míry registrované nezaměstnanosti je zjevné, že v ČR byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v roce 2013 a to 8,17 %. Nejlépe na tom byla ČR v roce 2019, kdy byla nejnižší nezaměstnanost za posledních 10 let, a to 2,87 %. Míra nezaměstnanosti v ČR je v porovnání s jinými státy nejnižší.

Inflace

Vysoká inflace se stává makroekonomickým a sociálním problémem. Průměrná míra inflace byla v roce 2021 na 3,8 %. Meziročně, a to v 1. čtvrtletí 2022, by se mohla pohybovat kolem 10 % a ve zbývajících částech roku by měla zůstat zvýšená. Ministerstvo financí ČR odhaduje průměrnou míru inflace v roce 2022 až na 8,5 %. Dále by měly letos k inflaci významně přispět i zvýšené ceny elektřiny a zemního plynu a také cena ropy a jednotkové náklady práce. Avšak síla těchto faktorů by ale měla být menší než v roce 2021. Dle ČNB se bude v roce 2023 inflace točit kolem 2,3 %. Následující obrázek znázorňuje vývoj inflace za posledních 10 let (ČNB, 2022; Ministerstvo financí ČR, 2022).

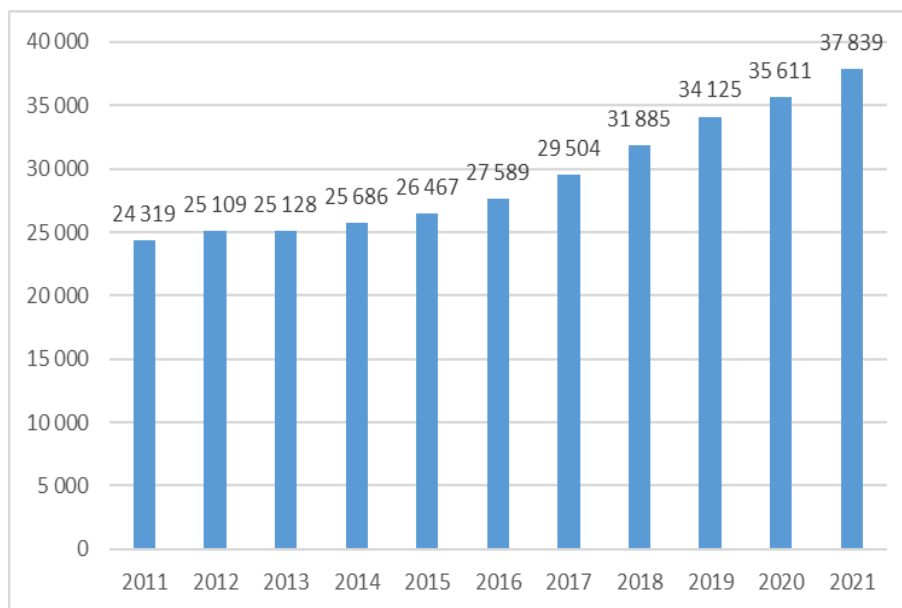

Obrázek 3: Míra inflace v ČR v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Průměrná mzda

Průměrná mzda vypovídá o celkové mzdové úrovni a používá se zejména v časovém srovnání. V roce 2022 se průměrná měsíční mzda zvýší na 38 911 Kč, avšak mzdy budou po započtení inflace klesat celý letošní rok. Zatímco v roce 2020 byla příčinou pandemie covid-19 a opatrnost firem a v roce 2021 se na nízkém růstu podepsala zrychlující se inflace. Ta bude dominantním faktorem i v letošním roce 2022. Při inflaci, která přesahuje 8 %, bude ve většině odvětví obtížné dosáhnout reálného zvýšení mezd. Dle analytiků průměrná reálná mzda letos značně poklesne. Nevylučují, že se může celoroční inflace vyšplhat až na 10 %. V takovém případě by průměrná reálná mzda klesla o více než 3,5 %. Následující obrázek ukazuje, jak se každým rokem měnila průměrná mzda v České republice za posledních 10 let. Z úrovně 24 319 Kč v roce 2011 až na úroveň 37 839 Kč v roce 2021 (Finance.cz, 2014; ČSÚ, 2022).

Obrázek 4: Průměrná mzda v ČR v letech 2011–2021 (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Zahranिční obchod

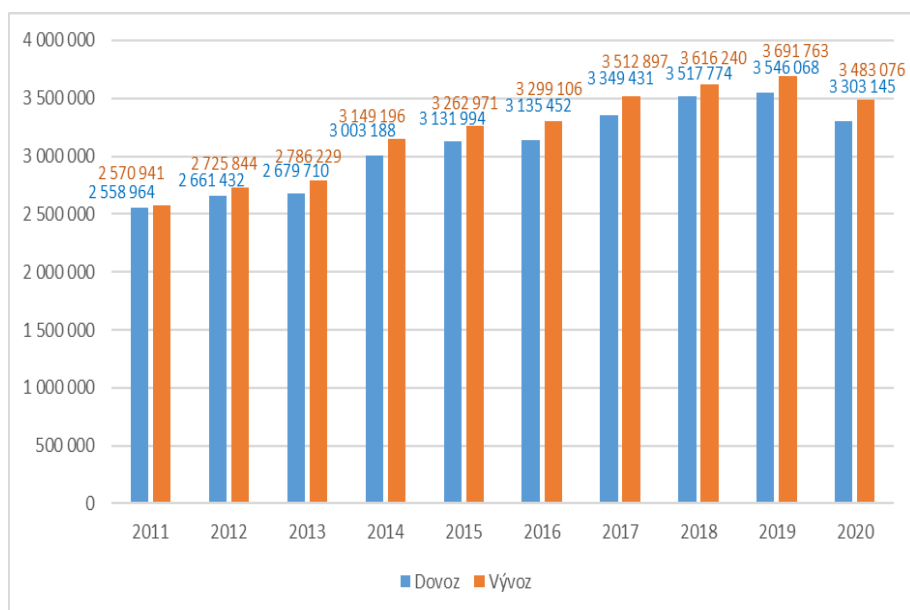
Zahranिční obchod vypovídá o výkonnosti a efektivitě vývozu a dovozu české ekonomiky, tudíž i o obchodní bilanci zahraničního obchodu. Nahlíží na obchod se zbožím, který se uskutečňuje mezi českými a zahraničními subjekty. Dle komentáře Ministerstva průmyslu a obchodu vzrostl vývoz o 7 % (na 329,7 mld. Kč) a dovoz o 16,5 % (na 334,1 mld. Kč) oproti roku 2021. Bilance zahraničního obchodu dovršila schodkem na 4,5 mld. Kč, což byl meziročně o 25,7 mld. Kč zhoršený výsledek. Údaje jsou uvedené k únoru 2022. Tabulka č. 1 poukazuje teritoriální pohled na další vybrané země, o kolik se meziročně zvýšil vývoz z ČR (ČSÚ, 2022; MPO, 2022).

Tabulka 1: Vývoz zboží do vybraných zemí

Vybraná země	Údaje v %
Kazachstán	133,6
Thajsko	117,1
Kanada	29,2
Řecko	25,9
Itálie	23,0
Slovensko	20,7
Velká Británie	18,0
Německo	7,4

Zdroj: MPO

Následující obrázek poukazuje na vývoj zahraničního obchodu od roku 2011 do roku 2020, kdy je zřejmé, že z uvedených let byl v roce 2019 nejvyšší a to dovoz na 3 546 068 mil. Kč a vývoz na 3 691 763 mil. Kč.

Obrázek 5: Zahraniční obchod ČR v letech 2011–2020 (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Sociální faktory

Neoddělitelnou součástí každé PESTEL analýzy jsou také sociální faktory. Jsou tvořeny zejména složkami, jako jsou demografické údaje, úroveň vzdělanosti národa, některé prvky národní kultury a zvyků nebo rozsah tolerance národnostních menšin. Dále je tam možné zahrnout například životní styl obyvatelstva, rozsah a formy diskriminace, pracovní návyky zaměstnanců, postoje a názory obyvatel nebo obchodní zvyklosti. V následujících podkapitolách jsou zvoleny tři ukazatele. Práce se zaměřuje na demografii, úroveň vzdělanosti národa a životní styl obyvatelstva. Tyto ukazatele jsou relevantní pro podnikatelské prostředí z důvodu, že demografie může mít vliv na vznik určitých výhod v různých druzích podnikání. Vzdělání může mít vliv na větší zájem o podnikání, protože čím vyšší úroveň vzdělanosti má člověk, tím je vyšší šance, že bude chtít jít podnikatelskou cestou. A životní styl z části navazuje na úroveň vzdělání.

Demografické údaje

Základní demografické údaje o vývoji obyvatelstva k poslednímu zveřejněnému roku 2021 obsahuje tabulka č. 2. Počet obyvatel v ČR během roku 2021 vzrostl o 21,9 tisíc. Česká republika měla k 31. prosinci 2021 10 515 669 obyvatel. Počet živě narozených dětí byl vyšší o 1,6 tis. než v roce 2020. Počet zemřelých byl nejvyšší od konce druhé světové války. Nejvíce úmrtí bylo zaznamenáno v březnu 2020 (16,8 tis.) a v lednu 2021 (16,2 tis.).

Průměrný věk dožití se za uplynulé dva roky s pandemií covidu–19 tak klesla již o 2,2 roku. Zahraněční stěhování se zvýšilo o 23 tis. osob a zároveň nejvíce od roku 2009. Nejvíce občani z Ukrajiny, Ruska a Slovenska (ČSÚ 2022).

Tabulka 2: Vybrané demografické ukazatele ČR za rok 2021

Počet obyvatel	10,515 mil.
Živě narozených	111,8 tis.
Úmrtnost	139,9 tis.
Vstup do manželství	46,8 tis.
Rozvody	21,1 tis.
Stěhování ze zahraničí	69,2 tis.

Zdroj: ČSÚ

Úroveň vzdělanosti národa

Vzdělanost obyvatel se většinou měří skrze podíl obyvatel, kteří mají terciární vzdělání, to znamená vysokoškolské a případně vyšším sekundárním vzděláním, což znamená středoškolské. Osob s terciárním vzděláním v ČR je 25 % ve věku 55–64 let a 41 % lidí ve věku 25–34 let. Česko zatím v terciárním vzdělání nedosáhlo průměru zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). V podílu nejméně vzdělaných je na tom však ze všech zemí nejlépe. Osoby se sekundárním vzděláním dosahují nejvyššího podílu na pracovní síle (75 %), což spolu se Slovenskem znamená nejvíce v celém sestaveném žebříčku (Statistika&My, 2016).

Životní styl obyvatelstva

Více než polovina žen ve věku 25–64 let má sedavé zaměstnání nebo v práci převážně stojí. Avšak těžkou a fyzicky náročnou práci vykonávají především muži, a to konkrétně 15,3 %. Chůze a středně těžká fyzická aktivita je u žen z 36,1 %, a u mužů z 37,5 %. S vyšším vzděláním se snižuje podíl osob s fyzicky namáhavým zaměstnáním a zvyšuje se podíl sedavého zaměstnání. Dále tu je volnočasová fyzická aktivita, kdy muži mají průměrně strávený čas 3,6 h týdně, zatímco ženy 3,2 h týdně. Co se týká zdravého stravování, tak je výraznější v tomto směru u žen. Dále třetina žen bojuje s mírnou nadváhou a to z 33,3 %, a u mužů to činí 47,3 %. Dalším aspektem je prevence zdraví. Většina lidí navštěvuje lékaře, jen když potřebují, avšak to se diametrálně liší u zubařů (Statistika&My, 2018).

Technologické faktory

Technologické prostředí v ČR je na vysoké úrovni, každoročně zde investují své prostředky proslulé firmy, které se zabývají IT. Například Microsoft či Google a další. Hlavními ukazateli v oblasti technologie jsou podpora výzkumu a vývoje (VaV), inovace,

míra využívání výpočetní techniky a internetu, způsob ochrany průmyslového vlastnictví, vývoj infrastruktury a vládní výzkumy. Jedná se o faktory, které nelze v této době vynechat. Aktuálně dochází k vývoji nových významných vývojových trendů, například umělá inteligence, internet, strojové učení a podobně. Pokud se podnikatelé nedokážou těmto inovacím přizpůsobit, mohou přijít o svou pozici na trhu.

ČSÚ sleduje výzkum a vývoj v ČR od roku 1995. Toto sledování přináší nové informace o stavu lidských a finančních zdrojů ve všech subjektech, jako jsou podniky, veřejné výzkumné instituce či vysoké školy a provádějících VaV jako svou hlavní nebo vedlejší činnost v ČR. Česká republika investuje pravidelně do výzkumu a vývoje. Od roku 2007 investuje každoročně víc jak 23 mld. Kč ročně a každým rokem se snaží investovat čím dál větší měrou finančních prostředků do této oblasti. Například v roce 2018 se na VaV vynaložilo 102,8 mld. Kč, v roce 2019 111,6 mld. Kč a v roce 2020 se jednalo o rekordní částku a to 113,4 mld. Kč. Avšak v následujících letech se růst výdajů na VaV silně přibrzdí. Nejvíce jsou tyto výzkumy financovány z podnikatelských zdrojů. Technologické prostředí tak poskytuje vhodné podmínky pro podnikání (ČSÚ, 2020; ČSÚ, 2021; Statistika&My, 2021).

V roce 2008 byla Vládou ČR schválena reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Součástí reformy bylo zjednodušení podpory VaV a administrativy, podporovat znamenitost ve výzkumu a zvýhodňovat ji, dát podnět spolupracím VaV s uživateli výsledků VaV založenou na podílovém financování z veřejných a soukromých zdrojů, zavedení pružnější organizační struktury veřejného výzkumu a zapojit ČR do mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích (Úřad vlády ČR, 2008).

Environmentální faktory

Plýtvání přírodními zdroji, kácení stromů, narušování přírodních krajín, znečišťování vod, bezohledné chování některých obyvatel či společností a další problémy vedly k přijetí legislativních opatření pro zmírnění dopadů. Mezi nejdůležitější faktory jakékoli činnosti firem patří ochrana životního prostředí a je nutné, aby se stala součástí jejich firemní kultury. Ekologicky zaměřené firmy získávají větší důvěru zákazníků i svého okolí. Různé průzkumy ukázaly, že podniky, které mají odpovědný vztah k životnímu prostředí, tak mívají lepší hospodářské výsledky.

Nešetrné chování lidí vedlo k ekologickým zátěžím, které přijdou stát či vlastníky pozemků na miliardy. Aby se zabránilo stejným chybám, je důležité přijmout zodpovědnost za své chování a dodržovat právní normy, což by mělo být samozřejmostí. A to bude znamenat odstraňování sankcí, kterými hrozí kontrolní úřady, a též to může přinést

konkurenční výhodu podnikatelským subjektům. Mezi legislativní opatření patří v ČR zavedení daně z elektřiny, zemního plynu a pevných paliv a dále též ekologická daň, která se vztahuje na vozidla, které nesplňují emisní normy. Do budoucna jsou navrhovány další zpřísnění. Cílem je zlepšení kvality životního prostředí a snížení energetické obtížnosti.

V České republice objem nebezpečných emisí ve vzduchu každý rok klesá, znečištění vod není tak výrazné a došlo i ke snížení energetické náročnosti. Další zlepšení by měly přinést programy Ministerstva životního prostředí, které jsou určeny zejména k motivování podniků, aby prováděly změny, které povedou k úspornějšímu využívání přírodních zdrojů, snižování energetické náročnosti, neznečišťování vodních toků a obecně k ochraně životního prostředí. Ty společnosti, které se odmítají řídit Ministerstvem životního prostředí, budou muset platit sankce a poplatky za jeho narušování (Dosoudil, 2004; MŽP, 2020).

Legislativní faktory

Významným faktorem podnikatelského prostředí je právní stabilita prostředí. V podnikatelské sféře není legislativa ČR vnímána příliš pozitivně. Je považována za nestabilní, málo věrohodnou, komplikovanou, značně nepřehlednou a neustále se měnící častými novelizacemi a přesycení právními předpisy. Legislativa je spojena do jisté míry s politickou nestabilitou, protože každá nová vláda usiluje o nové právní reformy a změny. Nejednoznačný výklad norem nevytváří dostatečné právní jistoty podnikatelů, jelikož je pro ně náročné neustále se na provedené změny adaptovat a orientovat se v nich. Soudní řízení v případě sporů jsou pak zdlouhavá. Vysoká administrativní náročnost je dalším problémem, která i přes snižování neustále provází a časově i finančně zatěžuje veškeré činnosti prováděné v podnikatelské sféře. Důsledkem je pak nedůvěra v právo a v pružnost a transparentnost rozhodování soudů (VeJVodová, 2022).

V roce 2022 proběhne v legislativě několik změn, kdy vstoupí v účinnost hned několik dalších novel zákonů. Bude se jednat například o novelu zákona č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání, o výkonu státní správy v energetických odvětvích, o změně některých zákonů (energetický zákon), zákon č. 330/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, či část novely zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a změně některých souvisejících zákonů. Dále například zákon o ochraně oznamovatelů, nové povinnosti energetickým dodavatelům, změny v podpoře technologických startupů, změny v důchodovém pojištění (advokatnidenik.cz, 2021; Ekonomický magazín, 2022).

3.3 Faktory ovlivňující Slovensko

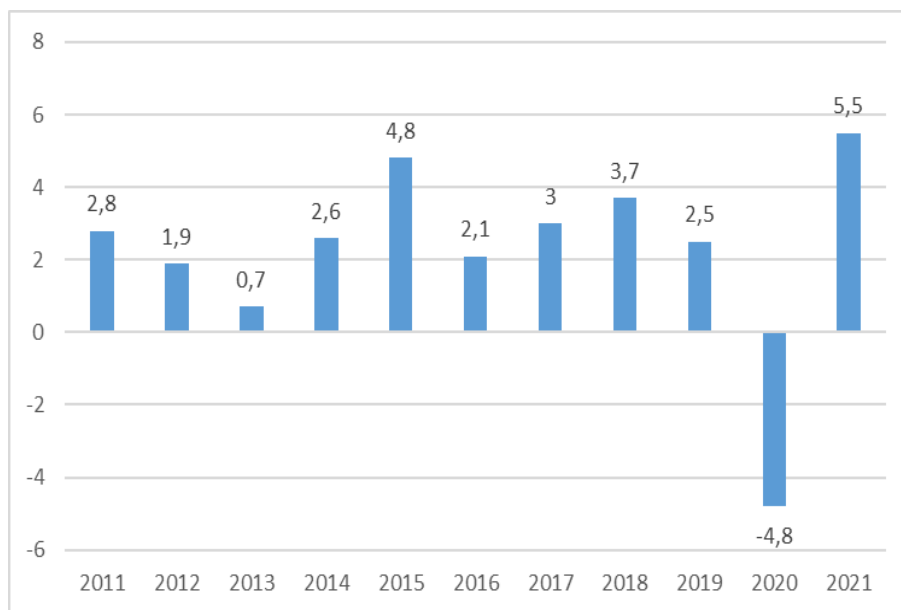
Prvním z faktorů, které ovlivňuje Slovensko je **politické prostředí**. Jedná se o svrchovaný, demokratický právní stát. V čele státu stojí prezident, dále jednokomorový parlament s názvem Národní rada Slovenské republiky. Rozlohou se Slovensko řadí na 127. místo ve světě, počtem obyvatel pak na 116. místo. Území Slovenska se člení na 8 vyšších územních celků, kterými jsou samosprávné kraje. Slovensko je též členem základním uskupení a organizací, jako je Evropská unie, OSN, NATO, OBSE, WTO, MMF, Světové banky, Rady Evropy a dalších (Slovensko regionální geografie, 2008; businessinfo.cz, 2021).

Ekonomické faktory

Ekonomické prostředí každé země je posuzované na základě více ukazatelů a mezi ty základní patří růst HDP, nezaměstnanost, inflace, průměrná mzda a zahraniční obchod. Všechny tyto ukazatele si podrobně rozebereme v následujících řádcích.

Hrubý domácí produkt

Jedním ze základních ukazatelů ekonomického prostředí je hrubý domácí produkt. Uvedený obrázek zobrazuje vývoj reálného HDP v procentech od roku 2011 do roku 2021. Nejvyšší byl v roce 2015, kdy dosáhl až na 4,8 %, zatímco nejnižší v roce 2020 a to – 4,8 %, kdy k tomu přispěla světová covidová pandemie. Na tento rok se předpokládá zvýšení HDP o 5,8 % oproti roku 2021. To znamená, že vzrůst HDP lze očekávat až na 11,3 %. Ekonomický vývoj v jedné zemi ovlivňuje pozitivním nebo negativním způsobem ekonomický vývoj i v druhé zemi. Avšak vyhlídky na rok 2023 jsou o něco pozitivnějšího a míra HDP se zlepší. Měla by se pohybovat kolem 2,8 % (businessinfo.cz, 2021).

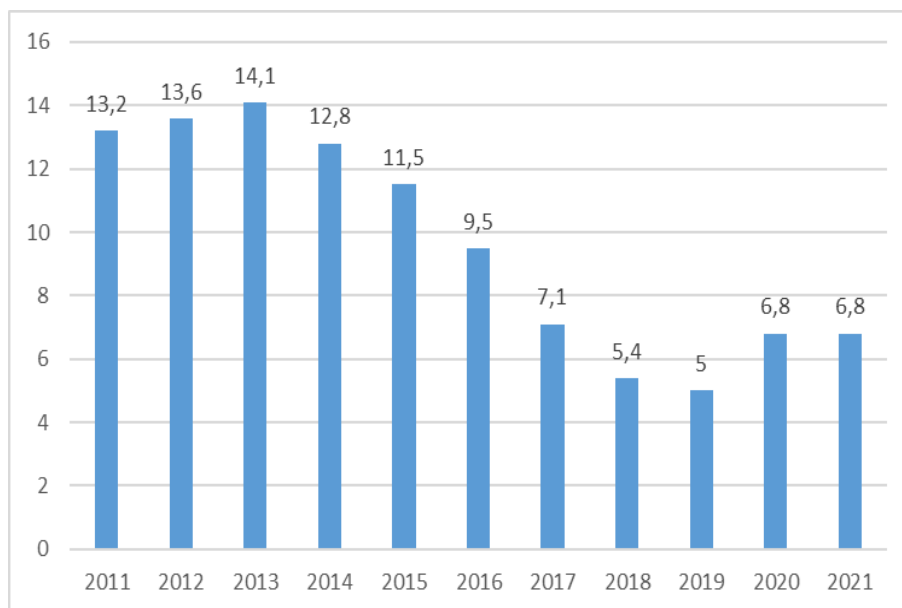

Obrázek 6: Vývoj HDP na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: Národná banka Slovenska

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti je jedním z ukazatelů ekonomiky, který je sledován v jednotlivých zemích. Z dopadů na společnost je potřeba nezaměstnanost řešit, ať už má ekonomický nebo sociální charakter. Z obrázku, který zachycuje míru nezaměstnanosti od roku 2011 do roku 2021 je zjevné, že míra nezaměstnanosti na Slovensku každým rokem klesá až na rok 2020 a rok 2021. Nejvyšší byla v roce 2013, kdy přesáhla míru 14 % a nejnižší byla v roce 2019, kdy se pohybovala kolem 5 %. V roce 2020 a 2021 došlo kvůli covidové pandemii k meziročnímu nárůstu nezaměstnanosti na 6,7 % a celkový počet zaměstnanců se snížil o více než 52 tis. osob na 2, 531 mil. pracujících. Na tento rok 2022 se předpokládá míra nezaměstnanosti kolem 6,5% , avšak se může v průběhu roku měnit. V roce 2023 jsou vyhlídky na míru nezaměstnanosti kolem 5,4 % (businessinfo.cz, 2021; MPSVR SR, 2022).

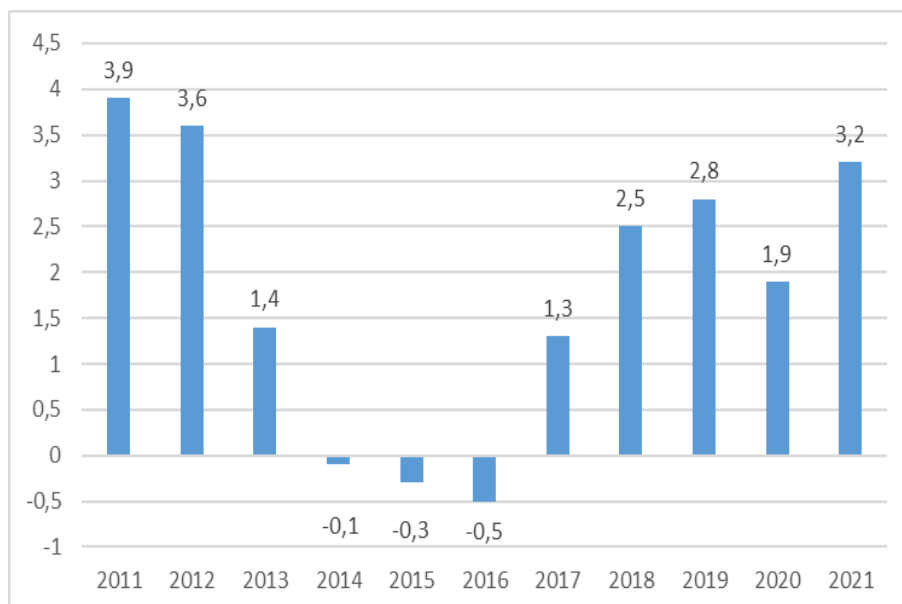

Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: Národní banka Slovenska

Inflace

Na následujícím obrázku je zobrazena míra inflace za posledních 10 let. Z grafu je viditelný pokles míry inflace v letech 2013–2017. Je zjevné, že mimo rok 2022 byla nejvyšší inflace v roce 2011 a to 3,9 %. Odhad na rok 2022 je 8,2 %, což je nejvyšší od července 2004. Na rok 2023 jsou vyhlídky pozitivnější a míra inflace by se měla pohybovat kolem 2,5 % (businessinfo.cz, 2021; ČSÚ, 2022).

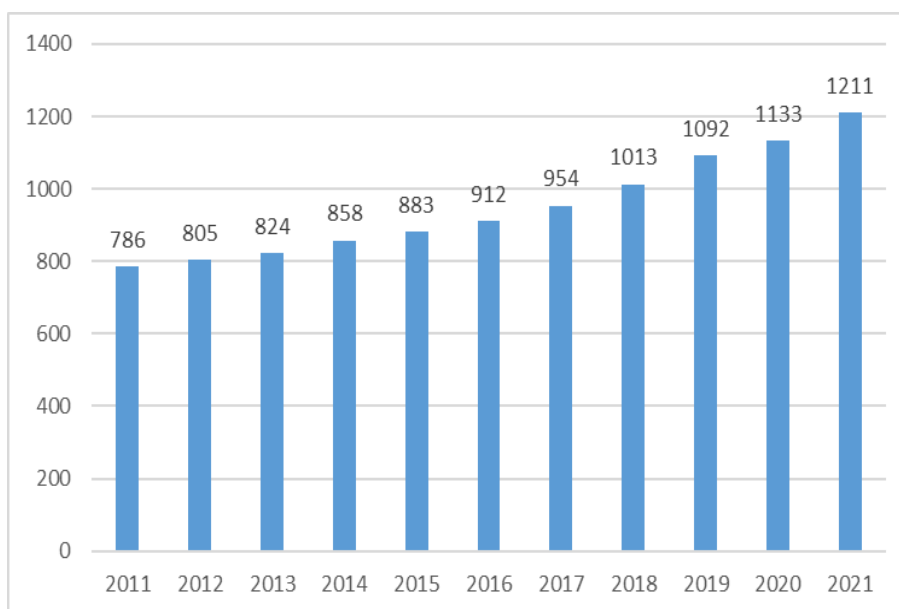

Obrázek 8: Vývoj inflace na Slovensku v letech 2011–2021 (v %)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Průměrná mzda

Následující obrázek zobrazuje vývoj průměrné mzdy na Slovensku v letech 2011–2021, kde je zjevné, že průměrná mzda každým rokem roste. Tento rok 2022 se dle automatického přepočtu daného zákonem zvýšila mzda na 1 124 euro, což je přibližně na 28 610 Kč. To znamená, že je o 23 % nižší než v České republice (Bureš, 2021).

Obrázek 9: Průměrná mzda na Slovensku v letech 2011–2021 (v EUR)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Zahraniční obchod

Štatistický úrad Slovenskej republiky zverejnil informácie týkajúce sa zahraničného obchodu Slovenska za únor 2022 v porovnaní s rokom 2021. Údaje ukazujú, že celkový vývoz zboží dosáhl hodnoty 7,8 mld. EUR pri mesačnom rústu o 10 %. Celkový dovoz dosáhl výše 8,3 mld. EUR, kedy sa zvýšil o 22 %. Vývoz do členských štátov EÚ medziročne vzrostl o 16,6 % a z celkového vývozu tvorí podiel 81,8 %. Zároveň dovoz z členských štátov EÚ sa na celkovom dovoze podielal z 60,9 % a medziročne vzrostl o 17,8 %. V zemiach EÚ v rovnakom období vývoz vzrostl o 1,4 % a z celkového vývozu tvorí podiel 18,2 %. Dovoz z zemi mimo EÚ sa z celkových dovozů podielal z 39,1 % a medziročne vzrostl o 38,9 % (Štatistický úrad SR; 2022).

Sociální faktory

Další součástí PESTEL analýzy je sociální prostředí, které je tvořené demografickým vývojem populace a mobilitou pracovní síly. Slovensko je známé vysokou mobilitou pracovní síly. Sociální faktory tvoří také demografické údaje, úroveň vzdělanosti národa a například i životní styl obyvatelstva.

Demografické údaje

Základní demografické údaje o vývoji obyvatelstva na Slovensku k roku 2021 obsahuje tabulka č. 3. Slovensko za rok 2021 evidovalo 5 439 155 obyvatel. To znamená, že oproti roku 2020 se počet obyvatel snížil o 20 tis. Počet živě narozených dětí se zvýšil pouze o 515. Úmrtnost se zvýšila o 14 tis. Rok covidové pandemie na Slovensku rekordně snížil počty uzavření manželství, avšak za rok 2020 bylo 5 tis. uzavření manželství. Zahraniční migrací získalo Slovensko za rok 2020 o 4 tis. více obyvatel, avšak v roce 2021 získalo pouze o 2 tis. obyvatel navíc (businessinfo.cz, 2021; Štatistický úrad SK – statdat.statistics.sk, 2022).

Tabulka 3: Vybrané demografické ukazatele Slovenska za rok 2020

Počet obyvatel	5,439 mil.
Živě narozených	56 tis.
Úmrtnost	73 tis.
Vstup do manželství	5 tis.
Rozvody	8 tis.
Stěhování ze zahraničí	2 tis.

Zdroj: businessinfo.cz; Štatistický úrad SK – statdat.statistics.sk

Úroveň vzdělanosti národa

Celkové vzdělání na Slovensku je na velmi dobré úrovni jako ČR. V oblasti vzdělanosti národa je důležité podpořit rozvoj znalostí podnikatelské kultury na všech stupních škol, ve školním systému vytvářet podmínky pro zvýšení vědomostí v oblasti podnikatelské ekonomiky. V mezinárodním srovnání Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development – OECD) podle vzdělanostní struktury obyvatelstva patří Slovensko ke čtyřem zemím spolu s ČR, USA a Norskem, které mají nejmenší podíl obyvatelstva jenom s ukončeným základním vzděláním (Hospodárske noviny, 2006).

Životní styl obyvatelstva

Životní styl na Slovensku není ideální, avšak se oproti ČR mnoho neliší. Nejvíce ho ovlivňuje výživa a stravovací návyky. Životní a pracovní podmínky jako kvalita vzduchu, vody, dopravy či potravy, ale i ekonomický rozvoj a sociální politika mohou zdravotní stav obyvatel ovlivnit až z 20 %. Dále na zdravotní stav má z 20 % vliv genetika a jen z 10 % zdravotnictví (SMEPrimár.cz, 2005).

Technologické faktory

K prioritám jednoznačně patří investice do výzkumu a vývoje. Slovensko na VaV nepřispívá nějak zvláště významným podílem. Země vynakládá na výzkum a vývoj pouze 0,88 % svého HDP. Dle slovenské vlády by podpora VaV měla být dostatečná, cílená, transparentní a s měřitelnými výstupy. Vláda chce podpořit zvýšení financování vědy a výzkumu s důrazem na kvalitu, spolupráci a konkurenceschopnost. Nové finanční zdroje by se měly týkat lidských zdrojů, technické infrastruktury a zkvalitňování procesů. Dále chce motivovat soukromý sektor a podpořit partnerství soukromých firem a veřejných institucí. Upravení platového ohodnocení vědců a vysokoškolských pedagogů nevyjímaje. Zvyšování investic do výzkumu a vývoje by pro Slovensko znamenalo důležitou konkurenční výhodu a možnost prosadit se mezi jinými zeměmi EU ve větší míře. Pokud se chce Slovensko přibližovat ekonomicko-politickou úroveň jiným zemím EU, nemůže si dovolit stagnovat v této oblasti, ale naopak musí proaktivně jednat. V neposlední řadě by měla být dokončena transformace Slovenské akademie věd na samostatně hospodařící právní subjekty (vědavýzkum.cz, 2020).

Environmentální faktory

Slovensko se řadí k zemím s nejvíce znečištěným ovzduším prachovými částicemi v EU. V roce 2019 prohlásilo, že do roku 2050 dosáhne uhlíkové neutrality, protože už i tam pozorujeme častější negativní dopady měnící se ho klimatu v podobě extrémních projevů počasí. Například v podobě povodní, sesuvů půdy či dlouhotrvajícího období sucha, roste i riziko požárů a mnoho dalších. Na Slovensku je zhoršená kvalita ovzduší, rostoucí emise v dopravě a slabá energetická udržitelnost, nízká míra recyklace (36,3 %) a naopak vysoká míra skladování (55 %). Dále Slovensko potřebuje zapracovat na své vysoké energetické intenzitě a i na rozvoji obnovitelných zdrojů energie. Ministerstvo životního prostředí dále informovalo, že pracuje na návrhu prvního slovenského zákona o klimatu. Ministerstvo chce v zákoně vytvořit tzv. cestovní mapu, která má vést transformaci vícero odvětví na Slovensku, aby se mohlo stát prosperujícím státem se zdravým životním prostředím. Stát se prvním klimaticky neutrálním kontinentem do roku 2050 si vyžaduje určité investice z veřejného i soukromého sektoru a to nejméně 1 bilion EUR v následujících 10 letech. Výdaje na ochranu životního prostředí jsou pokryté evropskými fondy s ohledem na výkon ekonomiky (Európska komisia).

Legislativní faktory

Významným faktorem podnikatelského prostředí je stabilita prostředí a legislativy. Podnikatelé se musí vypořádávat s neustále se měnící legislativou, což je jeden z hlavních

problémů slovenského podnikatelského prostředí. Například v roce 2017 se ty nejdůležitější zákony pro podnikatele upravily až 25-krát. To znamenalo, že se podnikatel musel přibližně každé dva týdny zaobírat novou legislativou potřebnou k regulaci podnikání. Nejvíce novelizací měl zákon o sociálním a zdravotním pojištění. Množství legislativních změn a povinností z nich vyplývajících nestíhají sledovat ani nejpoctivější podnikatelé, kteří by všechny pravidla dodržovat chtěli.

Rok 2022 přinese několik změn v legislativě, které vstoupí v účinnost. Jedná se například o oznamovací povinnost plátců daně a souvislosti s tím spojené, dále úprava v oblasti ručení za daň v případě, že by dodavatel daň na výstupu neuhradil finančnímu úřadu, a nakonec specifické způsoby úhrady daně (Ondruš, 2018; Vejtrubová, 2022).

3.4 Komparace podnikatelského prostředí dle vybraných indexů

Jak už bylo zmíněno v teoretické části této bakalářské práce, tak podnikatelské prostředí a jejich analýzu lze měřit pomocí indexů, kterým je věnována následující část.

Index vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI)

Index sestavovaný organizací Transparency International (TI) od roku 1995. Celkový počet hodnocených zemí je 180. Index hodnotí, jak podnikatelé a odborná veřejnost vnímá přítomnost korupce ve veřejné správě, schopnost vládních institucí potlačovat a postihovat korupci, účinnost protikorupčních opatření, rozsah korupce v různých oblastech veřejné správy, míru transparentnosti jejího fungování a míru zneužívání veřejných funkcí a veřejných prostředků. Hodnotící stupnice má rozmezí 0 (nízká míra korupce) – 100 (vysoká míra korupce). Hodnocení je orientované obzvláště na vnímání schopnosti státních institucí odstraňovat korupci, rozsahu korupce ve veřejné správě a průhlednosti fungování institucí a hospodaření s veřejnými prostředky. Za rok 2021 má ČR stejně jako v roce 2020 vydání 54 bodů ze 100 možných a udržela se na 49. místě. Průměr Evropské unie zůstává již třetím rokem na 64 bodech a zůstává nadále v propastném nedohlednu. V rámci členských zemí Evropské unie se Česká republika drží již třetím rokem na 19. místě. Pro porovnání, na opačné straně žebříčku mezi všemi zeměmi dosáhlo Dánsko s Novým Zélandem, kdy obě země získaly shodně 88 bodů. Hlavními důvody stagnace ČR je chybějící protikorupční legislativa, privatizace veřejného zájmu a nedořešené korupční kauzy.

Během let došlo k metodologickému vylepšení, které umožňuje porovnat výsledky ČR v rámci indexu v průběhu času a za vedení jednotlivých vlád. Za vlády Petra Nečase (ODS) se ČR mírně bodově propadla, ale od roku 2014 dosáhla bodových zisků, a to počínaje sedmiměsíčním působením vlády Jiřího Rusnoka a Bohuslava Sobotky (ČSSD). Celkem si

během let 2012–2018 ČR připsala 10 bodů v CPI. Od roku 2018, za vlády Andreje Babiše (ANO) byl bodový sestup, když ČR ztratila v CPI do roku 2021 5 bodů. Hlavní příčinou byly nenaplněné sliby vlády Andreje Babiše. A jak to bude s vývojem CPI v dalších letech, to záleží na protikorupčních krocích současné vlády Petra Fialy (ODS a SPOLU).

Je nutné tuto problematiku řešit a doporučením pro zlepšení je vypracovat systém odhalování a potlačování korupce, zvýšit transparentnost hospodaření jednotlivých veřejných institucí a zvýšit kontrolu nad zacházením s veřejnými prostředky. Určité lepší vyhlídky má nově zvolená vláda Petra Fialy, která má tyto záležitosti ve svém programu (Transparency International, 2021; Transparency International 2022).

Slovensko dosáhlo 52 bodů oproti roku 2020, kdy dosáhlo 49 bodů, což zemi posunulo z 60. na 56. místo na žebříčku. Pokrok Slovenska vyniká se srovnáním s jeho sousedy. Nejlépe je na tom stále Polsko (56 b.), které ztratilo od roku 2015 sedm bodů, následuje stagnující ČR (54 b.). Maďarsko od roku 2012 přišlo v indexu již o 12 bodů (iDnes.cz, 2022).

Tabulka 4: Index vnímání korupce 2021

Pořadí v žebříčku	Země	CPI skóre 2021
1.	Dánsko	88 bodů
1.	Nový Zéland	88 bodů
4.	Singapur	85 bodů
27.	USA	67 bodů
49.	Česká republika	54 bodů
56.	Slovensko	52 bodů
179.	Somálsko	13 bodů
179.	Sýrie	13 bodů
180.	Jižní Súdán	11 bodů

Zdroj: iDnes.cz, Transparency International

Agregátní indikátory správy (Aggregate Governance Indicators – AGI)

Tento indikátor je přehledný v jednotlivých ukazatelích, na základě kterých se dá jednoduše a kvalitně posoudit podnikatelské prostředí v obou zemích. Čísla uvedená v tabulce jsou získané z posledního průzkumu světové banky v roce 2020 k uvedenému AGI indexu. Jedná se o pořadí mezi všemi zeměmi v rozsahu od 0 (nejnižší) do 100 (nejvyšší) pořadí. Jak můžeme vidět v tabulce č. 5, v případě politické zodpovědnosti jsou na tom obě země podobně. Výrazné rozdíly jsou v politické stabilitě, kdy ČR dosahuje o něco lepšího hodnocení než Slovensko. Efektivnost vlády je opět ve prospěch ČR, kdy je rozdíl o 7,22 bodů. Regulační břemeno se též výrazně liší, kdy ČR dosahuje o 12,02 bodů lepšího

výsledku. Na Slovensku chybí přísnější dodržování zákonů a ustanovení, což dokazuje i tento index. S korupcí jsou na tom opět země na podobné úrovni. Z uvedených výsledků AGI indexu je vidět značná podobnost mezi ČR a Slovenskem. Na základě tohoto indexu hodnotím podnikatelské prostředí ve prospěch ČR, kdy země dosahuje lepších výsledků než Slovensko.

Tabulka 5: Agregátní indikátory správy 2020

Indikátory	Česká republika	Slovensko
Politická zodpovědnost	79,23	74,88
Politická stabilita	79,25	67,45
Efektivnost vlády	78,85	71,63
Regulatorní břemeno	86,54	74,52
Dodržování zákonů	83,17	73,56
Korupce	71,15	66,35

Zdroj: The World Bank

Index zjetí státu (Capture Index – CI)

Tento index byl vytvořený světovou bankou. Data uvedené v tabulce jsou získané na základě provedeného průzkumu v roce 2002. Stát je v zjetí tehdy, když firmy vytvářejí pravidla a zákony soukromými platbami zástupcům veřejného a vládního sektoru. Poté tu jsou firmy, které mají vliv na stát, vytvářejí pravidla a zákony a nemusí za to platit. Administrativní korupce je vyjádřena jako úplatky a z výsledků je zřejmé, že ČR i Slovensko jsou na tom stejně a zároveň nižší výsledky než u jiných zemí. Nižší hodnota indexu zjetí je v ČR a pozice Slovenska je významně horší. Podíl vlivných firem je vyšší v ČR, avšak podíl zájímajících se firem je vyšší na Slovensku. ČR dosahuje mírně lepších výsledků. I když jsou tyto hodnoty zastaralé, tak se od roku 2002 nezměnily výrazným způsobem a odpovídají i současnosti (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002).

Tabulka 6: Index zjetí státu 2002

Capture index	Česká republika	Slovensko
Administrativní korupce	2,5	2,5
Zjetí státu	11	20
Zájímající se firmy	7	9
Vlivné firmy	8	7

Zdroj: Körner, Kudrna a Vychodil

Index neprůhlednosti (Opacity Index – OI)

Tento index podává zhruba stejný obraz jako indexy předchozí. Stupnice je od 0, kdy jde o nejlepší naprostou transparentnost po 150, kdy jde o nejhorší a zároveň nejvyšší netransparentnost. Při pohledu na výsledky je vyšší hodnota u právního systému v ČR, kdy zemi bylo přidáno nejhorší ohodnocení a to 97 bodů, což je srovnatelné pouze s Čínou, která dosáhla 100 bodů. Důvodem vyvinutí tohoto indexu bylo zjistit, kolik netransparentnost stojí. Slovensko do této skupiny nebylo zahrnuto, proto nebude provedena komparace s ČR. Index byl zpracován pouze jednou a to v roce 2002 (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002).

Tabulka 7: Index neprůhlednosti 2002

Ukazatel	Česká republika
Korupce	57
Právní systém	97
Hospodářské politiky	62
Účetní standardy	7
Regulatorní režim	62

Zdroj: Körner, Kudrna a Vychodil

Index rizika správy akciových společností (Corporate Governance Risk Index – CGRI)

CGRI je indexem rizika správy akciových společností. V České republice byl vypracovaný Karlovou univerzitou, na který dostala grant z Evropské unie. Na Slovensku byl vypracovaný institutem INEKO a zároveň se na něm podílela i banka ČSOB. Tento index byl jak v ČR, tak i na Slovensku zpracovaný pouze jednou a to v roce 2002. Index se skládá se 4 částí a to z definice práva, vymahatelnosti práva, regulatorního rámce a etického prostředí, následně je vypočítán CGRI index, viz tabulka č. 8. Země mohou dosáhnout maximálně 7 bodů. Celkový CGRI index je uveden v procentech z důvodu porovnání s dalšími zeměmi. Uvedená procenta znamenají, že daná země dosahuje v porovnání s těmi dalšími zeměmi s 40 % (ČR) a 34 % (Slovensko) jejich úrovně. Česká republika dosahuje lepších výsledků a na základě tohoto kritéria můžeme posoudit, že podnikatelské prostředí je lepší právě v České republice. Avšak získaná data už jsou velmi zastaralé a není možné na základě toho posuzovat současný vývoj v obou zemích. ČR i Slovensko od té doby provedly změny a úpravy pro zlepšení podnikatelského prostředí (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002; Kudrna, 2002).

Tabulka 8: Index rizika správy akciových společností 2002

Ukazatel	Česká republika	Slovensko
Definice práva	3,1	3,3
Vymahatelnost práva	1,5	1,4
Regulatorní rámec	4,0	3,0
Etické prostředí	2,8	1,9
CGRI	40 %	34 %

Zdroj: Körner, Kudrna a Vychodil; Kudrna

Jako závěr lze vyvodit, že kvalita podnikatelského prostředí je v ČR vyšší a Slovensko mírně zaostává. Indexy hodnotí různé aspekty podnikatelského prostředí, kdy jsou schopny rozlišit slabé a silné stránky jednotlivých zemí a mohou sloužit jako velmi užitečný nástroj pro další výzkum. Nicméně jednotlivé indexy nedokáží odpovědět, proč jsou některé komponenty lepší či horší, ani na to, zda jsou tyto rozdíly skutečné nebo zda jde jen o rozdíly ve vnímání. Tento problém může být odstraněn prostřednictvím hlubšího zkoumání (Körner, Kudrna a Vychodil, 2002).

4 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A NÁVRHY DOPORUČENÍ

V této kapitole budou shrnuty důležité informace, které vychází z předchozí kapitoly a dále jejich návaznost na podnikatelské prostředí. Na závěr jsou přestaveny vlastní návrhy na zlepšení kvality podnikatelského prostředí. Třetí kapitola je věnována komparaci podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku. Zkoumá kvalitu podnikatelského prostředí na základě PESTEL analýzy, která v rámci jednotlivých oblastí nastíní vývoj nejdůležitějších ukazatelů a vliv na podnikání.

Politické prostředí v ČR i na Slovensku lze vyjádřit celkově jako stabilní. Jak ČR, tak Slovensko jsou demokratickým právním státem a v čele stojí prezident. Území je vždy rozděleno do samosprávných celků. Obě země jsou členy základních organizací jako je Evropská unie, OSN, NATO, OBSE, WTO, MMF, Světové banky, Rady Evropy a další.

Nejsledovanějším ekonomickým faktorem je růst HDP, kdy odhad na rok 2022 je 3,1 % a na Slovensku až 11,3 %. Česká republika a rovněž Slovensko nejsou velkými ekonomikami. Obě země jsou značně zapojené do mezinárodních obchodů a jsou závislé na zahraniční poptávce i nabídce. Toto lze prokázat podílem vývozu, který se v ČR zvýšil o 7 % a dovozu, který vzrostl o 16,5 %. Na Slovensku vývoz vzrostl o 16,6 % a dovoz o 22 % oproti roku 2021. Tím, že Slovensko přijalo společnou měnu euro, tak se zemi snižují transakční náklady při obchodování se zahraničními firmami, což zvyšuje export. Hlavním zahraničním partnerem pro obě země je Německo a poté následuje pro ČR Slovensko a naopak pro Slovensko je to ČR. Vliv zahraničního obchodu se projevuje také na inflaci. Odhad inflace na rok 2022 v ČR je 8,5 % a na Slovensku 8,2 %. V porovnávaném časovém období se inflace v obou zemích výrazně neliší. Inflace má vliv na průměrnou mzdu, která v roce 2022 v ČR činí 38 911 Kč a na Slovensku 1 124 euro, což je přibližně 28 610 Kč.

Posledním základním ekonomickým faktorem je míra nezaměstnanosti. Česká ekonomika má nižší míry nezaměstnanosti než Slovensko, které je téměř po celé sledované období v podstatě dvojnásobné. Při porovnání míry nezaměstnanosti, je zjevné, že existuje dlouhodobě mezi státy velký rozdíl. Ale shodná je u obou zemí skutečnost, že míra nezaměstnanosti klesá. Od začátku sledovaného období postupně klesala a v ČR se za posledních 5 let dostala dokonce pod míru 5 %. Nejvyššího rozdílu mezi oběma zeměmi bylo v roce 2011, kdy nezaměstnanost na Slovensku byla o 6,43 % vyšší než v České republice. Naopak nejnižšího rozdílu bylo dosaženo v roce 2019, kdy nezaměstnanost na Slovensku byla o 2,13 % vyšší než v ČR. U většiny výše zmíněných ukazatelů dochází k postupnému sblížení obou zemí, ale s tím, že je zatím Česká republika stále o něco vpředu.

Sociální faktory přibližují demografické údaje, kdy ČR měla k 31. prosinci 2021 10 515 669 obyvatel a Slovensko evidovalo 5 439 155 obyvatel. V roce 2020 a 2021 obě země zaznamenaly velký počet úmrtí. Též se zvýšilo zahraniční stěhování a to nejvíce od roku 2009. Údaje demografických ukazatelů má ČR značně dvojnásobné. Úroveň vzdělanosti národa v ČR i na Slovensku je dostatečná. Avšak jsou absolventi škol, kterým schází praxe, a nejsou tak připraveni na požadavky pracovního trhu. Obecně lze říci, že v obou zemích chybí lidé s dostatečně odborným nebo vyšším odborným vzděláním. Avšak se sekundárním vzděláním dosahuje ČR spolu se Slovenskem nejvyššího podílu na pracovní síle. V mezinárodním srovnání patří ČR i Slovensko k zemím, které mají nejmenší podíl obyvatelstva jen se základním vzděláním. S vyšším vzděláním se zvyšuje i podíl sedavého zaměstnání. Životní styl je důležitým aspektem rozvoje obyvatelstva a to má také vliv na podnikatelské prostředí. Životospráva obyvatelstva se v ČR a na Slovensku razantně neliší. Sedavé zaměstnání mají především ženy a náročnou práci vykonávají zejména muži. Fyzická aktivita je výraznější u mužů a zdravé stravování zase u žen. Též většina lidí navštěvuje lékaře, jen když potřebují.

Technologické prostředí je v ČR na vysoké úrovni a tak poskytuje vhodné podmínky pro podnikání, avšak na Slovensku je značně nižší. ČR pravidelně investuje do výzkumu a vývoje a v roce 2020 investovala rekordní částku 113,4 mld. Kč. Slovensko na VaV nepřispívá významným podílem a vynakládá na něho pouze 0,88 % svého HDP. Vláda Slovenska chce zemi podpořit financováním vědy a výzkumu. Zatímco vláda ČR chce zemi zapojit do mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Environmentální faktory jsou neoddelitelnou součástí podnikatelského prostředí. Slovensko se řadí k zemím s nejvíce znečištěným ovzduším prachovými částicemi v EU. Zatímco v ČR znečištění vzduchu každým rokem klesá. V obou zemích znečištění vod není tak výrazné a došlo i ke snížení energetické náročnosti. Ministerstvo životního prostředí ČR chce v zemi zavést další programy na zlepšení, které jsou určeny zejména k motivování podniků pro provádění úspornějšího využívání přírodních zdrojů. Zatímco Ministerstvo životního prostředí na Slovensku informovalo, že pracuje na návrhu prvního slovenského zákona o klimatu.

Posledním faktorem je legislativa, kdy v ČR i na Slovensku není vnímána příliš pozitivně. Je považována za nestabilní a nevěrohodnou. Podnikatelé se musí vypořádávat s často měnícími se zákony a náročnou administrativou. V roce 2022 v obou zemích proběhne v legislativě několik změn, kdy vstoupí v účinnost několik dalších novel a zákonů.

Další část třetí kapitoly je věnována porovnání zemí dle vybraných indexů, které jsou zaměřeny na hodnocení konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí, vydávaných mezinárodními institucemi Světovou bankou a dalšími institucemi a které také podpořily výsledky zjištěné v PESTEL analýze. Index vnímání korupce hodnotí, jak podnikatelé a odborná veřejnost vnímá přítomnost korupce. V sestaveném žebříčku se ČR drží na 49. místě a Slovensko na 56. místě. Čím vyšší, tím je na tom daná země lépe. Dalším zkoumaným indexem jsou agregátní indikátory správy, kdy Světová banka řadí ČR i Slovensko na podobnou úroveň, avšak ČR dosahuje lepších výsledků než Slovensko. Třetí index, který pomáhá k měření podnikatelského prostředí, je index zajetí státu, který zkoumá, zda firmy mají či nemají vliv na stát. Obě země jsou na tom s výsledky obdobně, avšak ČR dosahuje mírně lepších výsledků. Index neprůhlednosti je dalším ukazatelem, který měří transparentnost zemí, avšak Slovensko do této skupiny nebylo zahrnuto a tak nebude provedena komparace s ČR. Česká republika nepatří mezi země, které mají lepší výsledky, například u právního systému bylo zemi přidáno nejhorší hodnocení, které je srovnatelné pouze s Čínou. Ukazatel index rizika správy akciových společností měří práva akcionářů. Česká republika v roce 2002 dosahovala lepších výsledků než Slovensko, avšak obě země od té doby provedly změny pro zlepšení podnikatelského prostředí a není možné podle toho posuzovat současný vývoj v obou zemích. Na základě těchto indexů hodnotím podnikatelské prostředí ve prospěch České republiky, kdy země dosahuje lepších výsledků, avšak rozdíly nebyly velké.

Za nejvíce problematické oblasti lze označit zejména korupci, náročnou administrativu a právní úpravy či zhoršující se stav životního prostředí. Na druhou stranu za pozitivní vliv na podnikatelské prostředí má například celkem vysoká úroveň vzdělanosti obyvatel nebo rostoucí finance na výzkum a vývoj. Korupce se v určité míře vyskytuje ve všech státech Evropské unie. V podnikatelském prostředí vytváří nejistotu, zpomaluje procesy a způsobuje další náklady. Toto zneužití moci a postavení vede k větší nedůvěře.

Na základě všech poznatků zjištěných v rámci celé své práce identifikuji následující doporučení, které by mohly vést ke zlepšení kvality podnikatelského prostředí v obou zemích:

- Pro omezení korupce je klíčová i prevence. Například by se mělo zvýšit veřejně přístupné jednání ze strany státu a integrita ve veřejném sektoru. Větší transparentnost a integrita vytváří méně příležitostí pro korupci a usnadňuje odhalování možných případů korupce. V případě prokázání korupčního jednání by měly být přísnější postihy a spravedlivé soudní řízení a důsledné uplatňování odrazujících trestů u trestných činů souvisejících s korupcí. Dále při odhalování korupce zvýšit

efektivnost. A v neposlední řadě vytvořit fungující systém boje proti korupci. Zlepšit komunikaci mezi podnikatelskými subjekty a státem, organizovat tematicky zaměřené diskuse a vytvoření systému na zasílání informací podnikatelským subjektům.

- Ke snížení náročné administrativy by mohla pomoci součinnost mezi podnikateli, kteří by identifikovali nejvíce zatěžující oblasti. Například rozšíření projektu Czech POINT. V minulosti se zavedl systém Czech POINT, který sloužil k potřebné komunikaci veřejné správy prostřednictvím jediného kontaktního místa. Tento systém je krok za krokem rozšiřován a doplňován dalšími službami. Avšak mezinárodní hodnocení administrativy České republiky zmiňuje především příliš dokumentů s postupy, které jsou potřebné k jednotlivým úkonům. Dále snížit náklady spojené s administrativou a zjednodušení legislativy. Dle mého názoru by podnikatelé uvítali legislativní změny, které by jim pomohly v jejich podnikání. Například nižší daň z příjmů právnických osob, snížení DPH a nižší odvody na sociální a zdravotní pojištění. Dále například výraznější podporu využívání ekologických projektů. Zamezení situací, aby podnikatelé odevzdávali stejné formuláře vícekrát.
- Výzkum a vývoj dále rozvíjet díky spolupracím mezi výzkumnými středisky a podnikatelskou sférou. Dále například přesun podílu finančních prostředků z podpory výzkumných institucí na podporu realizace výsledků, které vznikly ve VaV. Dále podpoření technologického vybavení ve firmách. Zaměřit se na získání nového zařízení s lepšími technickými a upotřebitelnými vlastnostmi.
- Posílení infrastruktury dokončením sítí podnikatelských a inovačních center a umožnění využití zastaralé podnikatelské infrastruktury, což by do značné míry ovlivnilo podnikavost či motivaci k zakládání dalších společností.

Dále navrhuji doporučení pro Českou republiku a to:

- zvýšení konkurenceschopnosti a větší prosazení ČR ve světě v porovnání s ostatními zeměmi. Podpoření inovačních aktivit podniků a využívání práv průmyslového vlastnictví na vynálezy a nové inovativní řešení, a tím přispívat k posílení konkurenceschopnosti v delším horizontu a i regionálnímu rozvoji v české ekonomice. Dále umožnit realizaci podnikatelským subjektům jejich podnikatelské záměry a to formou bezúročných úvěrů. Dále zvýšení kvality životního prostředí a dopravních sítí a zvýšení moderní občanské společnosti, jako je vytváření více organizací, které sdružují občany a tím i podnikatelské aktivity občanů. A nakonec vyšší podporu na zahraničních trzích a výstavách podnikatelských aktivit za účelem prezentace ČR.

A mezi doporučení pro Slovensko například:

- rozvoj malého a středního podnikání, zvýšení míry malých a začínajících podnikatelů, udržení zaměstnanosti a tvorba nových pracovních míst. Podpoření malých podnikatelů prostřednictvím bezúročných půjček na jejich začátky, ustálení a rozvoj podnikatelské činnosti a zdolání dočasných problémů při financování jejich podnikatelských aktivit. Dále též zvýšení kvality životního prostředí a obnovu kulturních památek a cestovního ruchu.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce byla komparace podnikatelského prostředí v ČR a na Slovensku. Tento cíl byl splněn v rámci čtyř na sebe tematicky navazujících kapitol. Teoretické pojmy přiblížila první kapitola. Druhá kapitola obsahovala charakteristiku a vymezení indikátorů k měření podnikatelského prostředí. PESTEL analýzou podnikatelského prostředí se zabývala již analytická část, která též nastínila cíl mezinárodního zhodnocení, který byl splněn pomocí ukazatelů pro měření podnikatelského prostředí. Závěrečná kapitola shrnula a zhodnotila důležité informace, které byly zjištěny ve třetí kapitole. Též byly představeny vlastní návrhy a doporučení.

Podnikatelské prostředí je tématem, kterému by měla být věnována pozornost. Úroveň podnikatelského prostředí ovlivňuje hlavně podnikatele a jejich aktivitu v daném státu a tím i rozvoj podnikatelské sféry. Dále určuje atraktivitu země například i pro zahraniční investory, kteří v ní mohou vytvořit spoustu pracovních příležitostí a být tak zdrojem technologického pokroku, protože mívají výraznější finanční prostředky na výzkum a vývoj. Tyto procesy společně mají vliv na celkovou životní úroveň i na obyvatele díky nižší nezaměstnanosti či kvalitě poskytovaných služeb nebo rostoucích úrovní mezd. Podnikání je potřeba i do budoucna dostatečně podporovat. Zdrojem by měly být fondy z Evropské unie, prostředky ze státního rozpočtu a nižších samosprávných celků. Dalším aspektem je nedávat zbytečné překážky podnikatelům například v podobě neustále se měnících zákonů, příliš zatěžující administrativy, vysokých nákladů spojených se zahájením podnikání či náročné právní úpravy podnikání. Pro vyšší důvěryhodnost českého podnikatelského prostředí je potřeba snížit stupeň vnímání korupce, vytvořit vyšší transparentnost veřejné správy a zvýšit postihy za korupční jednání.

Česká republika a Slovensko jsou si velice podobné a díky společné historii i navzájem svázané. Podnikatelské prostředí v ČR a na Slovensku je na velmi dobré úrovni. Důkazem toho je i zájem zahraničních investorů v uvedených zemích podnikat. Avšak při podnikání se podnikatelé setkávají s mnoha překážkami a úlohou státu je tyto překážky odstranit a obstarat tak ty nejlepší podmínky pro podnikání.

Přínosem bakalářské práce je zejména vytvoření pohledu na podnikatelské prostředí v České republice a na Slovensku při zohlednění všech faktorů a využití statistických dat.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BLAŽKOVÁ, Martina. *Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1535-3.
- [2] DVOŘÁČEK, Jiří a Ladislav TYLL. *Outsourcing a offshoring podnikatelských činností*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-010-2.
- [3] DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí* [online]. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-224-3.
- [4] GRUBLOVÁ, Eva, kolektiv a kolektiv. *Podniková ekonomika*. Ostrava: Repronis, 2001. ISBN 80-861-2275-1.
- [5] HNÁTEK, Miloslav. *Zcela legální daňové triky: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory*. 3. rozšířené vydání. Praha: ESAP, 2019. ISBN 978-80-905899-9-5.
- [6] HUČKA, Miroslav, Jiří FRANEK a Zuzana ČVANČAROVÁ. *Základy podnikání a podnikatelský proces*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-4097-8.
- [7] JURÍČKOVÁ, Vilma. *Podnikateľské prostredie a firemné stratégie*. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2006. ISBN 80-7144-154-6.
- [8] KISLINGEROVÁ, Eva, Ivan NOVÝ a kolektiv. *Chování podniku v globalizujícím se prostředí*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-847-9.
- [9] KÖRNER, Pavel, Zdeněk KUDRNA a Ondřej VYCHODIL. Měření kvality podnikatelského prostředí ve střední Evropě. *Finance a úvěr*. Praha: UK Praha, Fakulta sociálních věd, 2002, 52(12), 674-697. ISSN 0015-1920.
- [10] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2022*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-4681-9.
- [11] MÜLLEROVÁ, Libuše a Alena VANČUROVÁ. *Daně v účetnictví podnikatelů*. Praha, 2006. ISBN 80-7357-163-3.
- [12] SEDLÁČKOVÁ, Helena a Karel BUCHTA. *Strategická analýza*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-367-1.
- [13] SCHULTZOVÁ, Anna. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I*. 3. doplnené a prepracované vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-107-3.
- [14] SRPOVÁ, Jitka a kolektiv. *Začínáme podnikat: s případovými studii začínajících podnikatelů*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-2712253-0.

- [15] SRPOVÁ, Jitka, Václav ŘEHOŘ a kolektiv. *Základy podnikání: Teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-271-9184-0.
- [16] STRAKOVÁ, Jarmila, Jan VÁCHAL a kolektiv. *Malé a střední podniky v ČR: současnost a vize* [online]. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-1666-9.
- [17] SYNEK, Miroslav, Eva KISLINGEROVÁ a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- [18] VÁCHAL, Jan, Marek VOCHOZKA a kolektiv. *Podnikové řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4642-5.
- [19] VEBER, Jaromír, Jitka SRPOVÁ a kolektiv. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2409-6.
- [20] VEBER, Jaromír, Jitka SRPOVÁ a kolektiv. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4520-6.
- [21] VITURKA, Milan a kolektiv. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3638-9.
- [22] ŽIVĚLOVÁ, Iva. *Živnostenské podnikání*. Brno: B.I.B.S., 2002. ISBN 80-86575-15-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Boj s korupcí v Česku stagnuje, země v žebříčku TI zůstává na 49. místě. *IDnes.cz: zpravodajství* [online]. 2022 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hodnoceni-ceska-republika-korupce-zebricek-transparency-international.A220125_061452_domaci_misl
- [2] BUREŠ, Michal. Průměrná mzda v roce 2021: jak na mzdy dopadl koronavirus? Jaká je průměrná mzda u našich sousedů?. *Finance.cz* [online]. Finance.cz, 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/537434-prumerna-mzda-2021-cr-sr-nemecko-rakousko-polsko/>
- [3] Co to je, když se řekne průměrná mzda. *Finance.cz* [online]. Finance.cz, 2014 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/42752-co-to-je-kdyz-se-rekne-prumerna-mzda/>
- [4] Čeká Slovensko zásadní reforma vědy a vysokého školství?. *Vědavýzkum.cz* [online]. vědavýzkum.cz, 2020 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/ze-zahranici/ze-zahranici/ceka-slovensko-zasadni-reforma-vedy-a-vysokeho-skolstvi>
- [5] České školství očima OECD. *Statistika&My* [online]. Magazín ČSÚ, 2016 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2016/01/21/ceske-skolstvi-ocima-oecd/>
- [6] Česko si stále neví rady s korupcí, ukazuje nejnovější Index vnímání korupce. Zastaví vláda Petra Fialy negativní trend?. *Transparency International* [online]. Praha: Transparency International, 2022 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/publikace-a-analyzy/index-vnimani-korupce-2021-corruption-perceptions-index-cpi/>
- [7] DOSOUDIL, Petr. Podnikání a životní prostředí. *EnviWeb* [online]. 2004 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/49238>
- [8] Ekonomika letos poroste o 3,1 %, průměrná inflace dosáhne 8,5 %. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/ekonomika-letos-poroste-o-31--prumerna-i-46160/>
- [9] Fondy Evropské unie. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/strukturalni-fondy/strukturalni-fondy-73340/>

- [10] Graf - Vývoj hrubého domácího produktu v ČR (ve stálých cenách). *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>
- [11] Index vnímání korupce 2021. *Transparency International* [online]. Praha: Transparency International, 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/publikace-a-analyzy/index-vnimani-korupce-2021-corruption-perceptions-index-cpi/>
- [12] Indexy spotřebitelských cen - inflace - leden 2022. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2022 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-leden-2022>
- [13] Inflace - druhy, definice, tabulky. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace
- [14] JAKÉ LEGISLATIVNÍ ZMĚNY PŘINESE ROK 2022?. *Ekonomický magazín* [online]. Ekonomický magazín, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://e-news.cz/2022/01/jake-legislativni-zmeny-prinese-rok-2022/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu
- [15] Je Česká republika rájem pro podnikání nebo podnikatelům nepřeje? *iPodnikatel.cz* [online]. Praha: iPodnikatel.cz, 2011 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.ipodnikatel.cz/je-ceska-republika-rajem-pro-podnikani-nebo-podnikatelum-nepreje/>
- [16] KUDRNA, Zdeněk. CORPORATE GOVERNANCE RISK: EXECUTIVE SUMMARY FOR SLOVAKIA. *Institut ekonomických studií: FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UNIVERZITA KARLOVA* [online]. Institut ekonomických studií, 2002 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/532/lang/cs>
- [17] Ministerstvo životního prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/>
- [18] Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - leden 2022. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-leden-2022>
- [19] Návrh Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. *Úřad vlády České republiky: Rada pro výzkum, vývoj a inovace* [online]. Praha, 2008 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=495427>

- [33] Potvrdenie o miere inflácie v SR v roku 2019. *Štatistický úrad SR* [online]. Štatistický úrad SR, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/c3e4763a-cc52-49ce-8997-fa058a4aecc9/Potvrdenie_o_miere_inflacie_2019.pdf?MOD=AJPERES&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj&CVID=m-veehj
- [34] Potvrdenie o miere inflácie v SR v roku 2020. *Štatistický úrad SR* [online]. Štatistický úrad SR, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/b492427d-104f-4d61-b233-e6edf566df16/Potvrdenie_o_miere_inflacie_v_SR_2020.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP&CVID=nrXAHJP
- [35] Potvrdenie o miere inflácie v SR v roku 2021. *Štatistický úrad SR* [online]. Štatistický úrad SR, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/1ee9f8c4-a2b0-410e-b7a5-fd159ca19743/Potvrdenie_o_miere_inflacie_2021.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nViCygT&CVID=nViCygT&CVID=nViCygT&CVID=nViCygT
- [36] Prehľad pohybu obyvateľstva - SR, oblasti, kraje, okresy, mesto, vidiek (ročne). *STATdat*. [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID%28%22i0C69708C596040098932DD3EA811F009%22%29&ui.name=Preh%C4%BEd+pohybu+obyvate%C4%BEstva+-+SR%2C+oblasti%2C+kraje%2C+okresy%2C+mesto%2C+vidiek+%28ro%C4%8Dne%29+%5Bom7104rr%5D&run.outputFormat&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk
- [37] Priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR v roku 2011. *Štatistický úrad SR* [online]. Štatistický úrad SR, 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: [https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/ccad7ea4-d051-41e2-8f08-905156d93f86/mzda_2011.pdf?MOD=AJPERES&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7](https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/ccad7ea4-d051-41e2-8f08-905156d93f86/mzda_2011.pdf?MOD=AJPERES&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7.&CVID=kdWQO7)

- [54] Slovensko regionální geografie. *Slovensko regionální geografie* [online]. 2008 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/smolova/RGSR/ucebnice/portrety/admin_cleneni.html
- [55] Slovensko. *BusinessInfo.cz* [online]. BusinessInfo.cz, 2021 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-souhrnna-teritorialni-informace/2/>
- [56] Slovensko: MZV: Strategické příležitosti pro české exportéry. *Businessinfo.cz* [online]. Businessinfo.cz, 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-souhrnna-teritorialni-informace/3/>
- [57] STULÁKOVÁ, Jana. Politický systém České republiky. *Český rozhlas* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/politicky-system-ceske-republiky-8722784>
- [58] Úroveň vzdelanosti na Slovensku. *Hospodárske noviny* [online]. Hospodárske noviny, 2006 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://hnporadna.hnonline.sk/vzdelavanie/186115-uroven-vzdelanosti-na-slovensku>
- [59] Ústava ČR. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1992 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
- [60] VEJTRUBOVÁ, Pavla. Novinky ve slovenské legislativě od 1.1.2022 – daň z přidané hodnoty (SK). *Econsulting* [online]. econsulting, 2022 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://www.e-cons.cz/post/novinky-ve-slovenske-legislativě-od-1-1-2022-dan-z-pridane-hodnoty-sk>
- [61] VEJVODOVÁ, Alžběta. Zákonů se přijímá příliš, nahradit by je mohly dobrovolné standardy. *Ekonom* [online]. ekonom, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-67026220-zakonu-se-prijima-prilis-nahradit-by-je-mohly-dobrovolne-standardy>
- [62] Víte, jaké legislativní změny přinese rok 2022?. *Advokátnídeník.cz* [online]. Advokátnídeník.cz, 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/12/28/vite-jake-legislativni-zmeny-prinese-rok-2022/>
- [63] Vybrané ekonomické a menové ukazovatele SR. *Národná banka Slovenska* [online]. Národná banka Slovenska [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/OstatnePublik/ukazovatele.pdf

- [64] Výdaje na výzkum a vývoj nadále výrazně rostou. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2020 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vydaje-na-vyzkum-a-vyvoj-nadale-vyrazne-rostou>
- [65] Vývoj zahraničního obchodu vo februári a za dva mesiace roku 2022. *Štatistický úrad SR* [online]. Štatistický úrad SR, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/komentar-ministerstva-prumyslu-a-obchodu-cr-k-vysledkum-zahranicniho-obchodu-za-unor-2022--266948/>
- [66] Výzkum a vývoj. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2021 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje
- [67] Worldwide Governance Indicators. *The World Bank* [online]. 2021 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>
- [68] Zahraniční obchod. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozím_podle_zmeny_vlastnictví_narodní_pojetí
- [69] Zdraví a životní styl Čechů. *Statistika&My* [online]. Statistika&My, 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/06/22/zdravi-a-zivotni-styl-cechu/>
- [70] Životné prostredie: Životné prostredie v EÚ a na Slovensku. *Európska komisia* [online]. Európska komisia [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://slovakia.representation.ec.europa.eu/strategia-priority/klucove-politiky-eu-pre-slovensko/zivotne-prostredie-sk>
- [71] Životný štýl Slovákov nie je ideálny. *SMEPrimár* [online]. SMEPrimár, 2005 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://primar.sme.sk/c/2330175/zivotny-styl-slovakov-nie-je-idealny.html>